

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXX JUNE - BIRŽELIO 22, 1995 Nr. 24

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRASTIS

1941 METŲ BIRŽELIO SUKILIMĄ PRISIMENANT

*Šiomet sukanka 54 metai, kai Lietuvos
Laikinoji Vyriausybė 1941 metų birželio
23 d. paskelbė atstatanti Laisvą ir
Nepriklausomą Lietuvos Valstybę.*

ATSTATOMA LAISVA LIETUVA

Susidariusi laikinoji vėl naujai atgimstančios Lietuvos Vyriausybė šiuo skelbia atstatanti Laisvą ir Nepriklausomą Lietuvos Valstybę.

Prieš viso pasaulio tyrąją sąžinę jaunoji Lietuvos Valstybė entuziastingai pasižada prisidėti prie Europos organizavimo naujais pagrindais.

Žiauraus bolševikų teroro iškankinta Lietuvių Tauta ryžtasi kurti savo ateitį tautinės vienybės ir socialinio teisingumo pagrindais.

Toliau eina parašai.

Vilnius,

Kaunas

1941 m. birželio 23.

Paminklas Vytautui Didžiajam Kaune.

J. Polio nuotr.

ALB POLITINIS SEMINARAS IR JAV LB APYLINKIŲ PIRMININKŲ SUAŽIAVIMAS WASHINGTONĖ *Juozas Ardys*

Šių metų birželio 9, 10, ir 11-tą dienomis Amerikos Lietuvių Bendruomenės suvažiavimas Washingtonė sprendė savo LB Apylinkių veiklos problemas, ruošė Lietuvos Respublikos Seimo ir JAV Komisijos veiklos nuostatus, ir būrėsi į politinę konferenciją susipažinimui su šių dienų JAV kongreso projektais, kurie yra svarbūs demokratinės Lietuvos Respublikos išlikimui ir stiprėjimui.

Birželio 9 d. JAV Kongreso Rūmuose jau iš pat ryto vyko visa eilė simpoziumų besidomintiems Lietuvos reikalais Amerikoje. Čia vyko diskusijos trimis temomis: 1. Pratomos galimybės JAV paramos užsieniui (kartu ir Lietuvai) 2. NATO praplėtimas (į kur ir kada?), 3. Organizuotas kriminališkumas buvusios Sov. Sąjungos bloke ir JAV pastangos kovoti su šia problema. JAV LB Įstaiga Washingtonė, organi-

zavusi politinį seminarą Lietuvai liečiančiomis ir Amerikai aktualiomis temomis, sukvietė visą eilę paskaitininkų, dirbančių šiose srityse vykdomosios valdžios ar įstatymų leidimo įstaigose. Malonu buvo išgirsti pozityvius pasisakymus dėl pagalbos jaunoms demokratijoms Rytų / Vidurio Europoje, ypač Baltijos kraštams. Pabrėžtina, kad visi referentai buvo neblogai susipažinę su Baltijos kraštų problemomis. Ne visai malonu buvo klausytis, kad teks skaitytis su gana stambiu paramos sumažinimu Lietuvai. Konferencijos dalyviai buvo paskaitininkų skatinami aktyviai kontaktuoti savo senatorius ir Kongreso atstovus, įtaigojant paramos svarbą šioms kraštams. Dalyviai šia tema išklausė Michael Permary (Director, Bureau for Nordic and Baltic Affairs), Joseph Sherwood McGinnis, Jr., (Ac-

ting Deputy Coordinator for East European Assistance).

Antrajai simpoziumo temai LB Įstaiga pakvietė Paul Goble (Director of Research, the Jamestown Foundation, buv. State Dept. tarnautojas ir nuoširdus lietuvių draugas) ir Steve Biergun, (Director, European Affairs).

Trečiosios temos referentai buvo prof. Louise Shelley, (Department of Criminal Justice, American University), kuri ne kartą lankėsi Rusijoje ir Baltijos kraštuose, ir J. Michael Waller (Vice President, American Foreign Policy Council), autorius knygos "Secret Empire", The KGB in Russia Today.

Daugelis dalyvių dalyvavo diskusijose. Apgailėstai, kad ši aktuali ir įdomi konferencija savo dalyvių skaičiumi rengėjus apvylė. Dalyvavo nepilni 30. Daugelis dalyvių reiškė nuomonę kartu ir kritiką rengėjams, kad šios konferencijos aktualumas ir dalyvavimo reikalingumas nebuvo tinkamai apskelbtas, raginimas dalyvauti nepakankamas. Mažo

skaičiaus dalyvavimas JAV Atstovų Rūmuose, šių reikalų "žinovams" yra nepakankamas, kad sukeltų didesnę dėmesį šia grupe ir tai yra minusas ateičiai.

Po pietų visi konferencijos dalyviai lankė savo sričių atstovus ir senatorius. Aplankyta 42 senatorių ir 24 atstovų įstaigos su tikslu perduoti ALB susirūpinimą Lietuvai paramos mažinimu, susirūpinimą dėl Amerikos Balso ateities. Amerikos Balsoi irgi grėsia biudžeto mažinimas. Buvo stipriai pabrėžiamas Kaliningrado demilitarizavimo klausimas ir bendrai pademonstruota šioms atstovų ir senatorių įstaigoms, kad Amerikos lietuviai rūpinasi šiais reikalais, ir, kaip jų balsuotojai, nori, kad ir jiems, mūsų atstovams, šie reikalai rūpėtų.

Senatorių įstaigose dalyviai stengėsi išryškinti, kaip svarbi yra Lietuvai ir bendrai Baltams NATO narystė, NATO saugumo skėtis. Dabartinis saugumo vakumas, gubių Baltijos kraštus ir visą Centrinę ir Rytų Europą, be NATO, t.y. JAV, garantijos palieka šiuos kraštus ne tik besitęsiančiam ekonominiam nestabilumui, bet ir tų kraštų gyventojų sloginančiam nesaugumo jausmui, apsunkinančiam tiek demokratijos progresą, tiek kūrybinius šių kraštų užmojus. NATO organizacijos praplėtimas į šias sritis yra būtinas ir progresui šiuose

kraštuose, ir taikai. Ši tema netolimoje ateityje bus svarstoma JAV Senate ir LB deda pastangas, kad NATO globoje atsidurtų ir Lietuva.

Visus apsilankymus atstovų ir senatorių įstaigose suorganizavo ir pasimatymus paruošė LB Įstaiga Washingtonė, kuri taip pat ir parūpino pakankamai informacinės medžiagos.

Po apsilankymų pas senatorius ir kongreso atstovus vykusiam susirinkime dalyviai perdavė savo išpūdžius. Išvadose ryškėjo, kad tiek Atstovų Rūmų tiek Senato įstaigos yra be galo menkai informuotos Kaliningrado problema. Daugumai iš jų ši problema yra visai nauja. Tiek NATO, tiek užsienio paramos ir Amerikos Balso reikalais dauguma lankytojų buvo sutikti labai pozityviai.

Popietiniam simpoziumui pasirinkta tema "Nesėkmės siekiant vidinės santarvės post-sovietiniuose kraštuose". Joje dalyvavę 5 referentai buvo gerai susipažinę su Baltijos kraštų problemomis tų kraštų demokratizacijos procese. Daugumas šio simpoziumo temų buvo aktualios ir rišosi su mūsų išeivijos ateities darbų pasirinkimu, išpareigojimais ir galimybėmis.

Bendrai pabrėžtina, kad tokių politinių konferencijų nauda yra neabejotina. Jose įmanoma smulkiau susipažinti (Nukelta į 3 psl.).

Girdėta iš Vilniaus

• **LIETUVA PASIRAŠĖ ASOCIACIJOS SUTARTĮ SU EUROPOS SAJUNGA.** Birželio 12 dieną Liuksemburge Ministras Pirmininkas Adolfas Šleževičius Lietuvos vardu pasirašė Europos (Asociacijos) sutartį. Tą pačią dieną sutartis dėl asocijuotos narystės Europos Sąjungoje pasirašė Estijos ir Latvijos Vyriausybės vadovai.

Sutarčių pasirašymo ceremonijoje dalyvavę politikai šį aktą pavadino "istoriniu žingsniu kelyje į didžiąją Europą", kurioje būsimoms jos narėms teks svarbus tarpininko tarp Europos ir Rusijos vaidmuo.

"Šiandien mes švenčiame baltų sugrįžimą į Europos šeimą", – sakė Prancūzijos Europos reikalų ministras ir ES Tarybos pirmininkas Michel Barnier. Estija, Latvija ir Lietuva, ligi šiol su ES sujungtos tik sutartimis dėl laisvos prekybos, dabar, pasirašius asocijuotos narystės ES sutartis, galės dalyvauti priimant ir politinius sprendimus.

Lietuvos Ministras Pirmininkas Adolfas Šleževičius Liuksemburge pabrėžė, kad pasirašius šias sutartis Europa gauna galimybę baltuose atrasti kompetentingą tarpininką tarp Rytų ir Vakarų: būsima baltų narystė ES gali būti teigiamas pavyzdys euroskeptikams Rusijoje bei įrodyti, kad Vakarai siūlo "ne bendradarbiavimą".

• **PREZIDENTO KALBA EUROPOS SUTARTIES PASIRAŠYMO PROGA.** Pirmadienį vakare Europos sutarties pasirašymo proga per Lietuvos televiziją buvo transliuojama Respublikos Prezidento Algirdo Brazausko kalba.

"Svarbu suvokti, kad integracija į Europą pareikalaus iš Lietuvos atsisakyti dalies savo suvereniteto, kaip kad yra dabar Europos Sąjungoje. Mūsų valstybėje įsigalios daugelis šios organizacijos įstatymų ir normų, o tai pareikalaus daug laiko ir jėgų", sakė šalies vadovas.

Pasak Prezidento, "Grįžimo į Europą" šūkį, kaip "vieną iš svarbiausių nacionalinių interesų, atgimimo metais iškėlė viltingasis visos Lietuvos žmonių Sąjūdis. Šiandien šis šūkis, persikėlęs iš aistringų šimtąūkstantinių mitingų į dalykiškus ekspertų susitikimus bei dokumentus, žingsnis po žingsnio įkūnijamas realybėje".

Jis pabrėžė, kad Lietuvai teks išmokti gyventi europietiskai: atsisakyti nacionalinio uždarmo ir įtarumo, per trumpą laiką perimti demokratijos, teisės, pagarbos žmogui idėjas. "Šiuos žodžius lengva ištarti, tačiau iš tikrųjų mūsų laukia ilgas, sunkus ir atsakingas, bet įveikiamas darbas", sakė Prezidentas.

Jo žodžiais, Europos sutartis Lietuvai "suteikia aukščiausio lygio dvišalio politinio dialogo galimybę, Europos sutartyje taip pat yra stiprus saugumo aspektas".

Šalies vadovo teigimu, Europos sutartimi Lietuva žengia pirmuosius tvirtus žingsnius laisvo žmonių, paslaugų, prekių ir kapitalo judėjimo link. Tai yra esminis dalykas pritraukiant užsienio investicijas į Lietuvą.

• **V. LANDSBERGIS: EKONOMINIAM LIETUVOS SUARTĖJIMUI SU ES TRUKDO KORUPCIJA.** Birželio 12 dieną spaudos konferencijoje Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininkas Vytautas Landsbergis komentavo Lietuvos vidaus situaciją pasirašant Europos sutartį.

Spaudos konferencijoje dešiniosios opozicijos vadovas perskaitė pareiškimą "Dėl LDDP vidaus politikos pasirašant Europos sutartį". Jame, be kita ko, teigiama: "Lietuva tampa Europos Sąjungos asocijuota nare. Tai bendras pasiekimas, kuris įpareigoja Lietuvos įstatymų leidėjus demokratiniais poslinkiais ne vien ekonomikos srityje. Deja, valdančioji partija yra pasirengusi iš karto po Europos sutarties pasirašymo įgyvendinti keletą įstatyminių užmačių, varžančių informacijos laisvę".

Minėtame dokumente taip pat teigiama, jog ekonominiam Lietuvos suartėjimui su Europa labiausiai trukdo korupcija. Todėl Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininkas paragino valdančiosios partijos vadovybę "leisti Seime priimti anksčiau atmestą antikorupcinį Valstybės pareigūnų turto ir pajamų deklaravimo įstatymą".

• **JIEMS SENATIES NĖRA IR NEBUS.** Birželio 14-oji – tai kasmet sugrįžtantis mūsų skausmas, – pasakė Seimo Pirmininkas Česlovas Juršėnas per Lietuvos Valstybinės vėliavos su gedulo juostomis iškėlimo Vilniuje, Nepriklausomybės aikštėje ceremoniją, skirta Gedulo ir vilties dienai. – Mes turime siekti teisingumo. Todėl dar kartą pabrėžiui, – nei Rainių, nei Panerių ar Klepočių nusikaltimams ir kaltininkams, vykdžiusiems lietuvių tautos trėmimus ir genocidą, senaties nėra ir nebus", – kalbėjo Česlovas Juršėnas.

• **NĖ VIENA NEPALOŽO, NĖ VIENA NIEKO NEIŠDAVĖ.** Pasakojimu apie penkias kilnios ir stiprios dvasios moteris – partizanes režisierius Edmundas Zubavičius užbaigė Lietuvos pasipriešinimo sąjūdžiui skirtą trijų filmų ciklą.

"Tai – labai gražios moterys" – sako režisierius. Nė viena jų nieko neišdavė, nors buvo žiauriai kankinamos. Ir apie savo kovą už tėvynės laisvę, apie savo lemtį jos pasakoja ramiai dėstydamos faktus, be jokių pretenzijų į heroizmą. Jų apsisprendimas išeiti į mišką buvo jų moralės norma.

E. Zubavičiaus dokumentinis filmas "Partizanės" premjera įvyko birželio 14-ąją.

Kalbos taisymas

Indianos universiteto leidykla išleido nedidelę knygėlę "Guidelines for Bias-Free writing". Čia iškeliama mintis, kad reikia vengti išsireiškimų, žodžių, kurie kitą asmenį gali įžeisti, jį įskaudinti. Jau kuris laikas amerikiečiai rodo didelį dėmesį "politiškai tiksliai" rašui ar žodžiui. Vienu metu juodi amerikiečiai buvo pamėgę žodį "juodas". Dainelės buvo paplitusios, kad juodu būti yra gražu, garbinga. Buvo pasisakoma prieš žodžius: "Negro" ar "spalvotas". Dabar labai priimtina juodžius vadinti "Afro American". Panašiai buvo su homoseksualais, kurie amerikiečių buvo pravardžiuojami "queer". Dabar šis žodis yra labai nekorektiškas politiniu požiūriu. Patariama vartoti

• **VILNIAUS SENAMIESČIO RENOVACIJA – PELNINGA INVESTICIJA.** Penktadienį sostinės merijoje UNESCO Pasaulio paveldo centro direktorius Vernd von Droste Vilniaus merui Aliui Vidūniui įteikė oficialų UNESCO generalinio direktoriaus raštą – sertifikatą, liudijantį, jog Lietuvos sostinės senamiesčio istorinis centras yra įrašytas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Sveikinimo kalboje svečias pažymėjo, kad šiuo aktu pripažįstama, jog Vilnius yra tokia pat reikšminga pasaulio paveldo dalis, kaip Jeruzalė, Vatikanas, Krokuvė, Venecija ir kitos įžymybės. "Vilniaus senamiesčio restauravimas – Lietuvos atgimimo simbolis, – kalbėjo aukštą UNESCO pareigūnas. – Lietuvos lemtis, visų Lietuvos piliečių kultūrinis identitetas išties neatsiejamai susijęs su jų istorinės sostinės sužydėjimu". Svečio žodžiais, "Vilniaus senamiesčio renovacija – tai ne išlaidos, o labai pelninga investicija, nes tai investicija į lietuvių tautą".

Aukštą UNESCO pareigūną penktadienį priėmė Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas. Įteikęs svečiui Antano Sutkaus fotografijų albumą "Neringa", Prezidentas pasakė, kad Kuršių Neriją taip pat vertėtų įtraukti į Pasaulio paveldo sąrašą. Bernd von Droste sakė pasiūlysiąs UNESCO ekspertų grupei atvykti į šią vietovę ir, išanalizavus padėtį, pateikti išvadas.

• **PAŠVENTINTAS KERTINIS BŪTINGĖS TERMINALO AKMUO.** Penktadienį Būtingės naftos terminalo statybvietėje įvyko oficiali statybos pradžios ceremonija. "Esame labai svarbaus Lietuvai ekonominio įvykio liudininkai, – pasakė Lietuvos premjeras Adolfas Šleževičius. – Šis terminalas – tai objektas, pagal savo mastus neturintis sau lygių nepriklausomos Lietuvos istorijoje, tai objektas, kuris garantuos mūsų valstybės energetinę, ekonominę ir politinę nepriklausomybę".

Šiandieną mes dedame vieną iš kertinių akmenų, ant kurių remsis mūsų valstybės galia, tvirtybė, o gal ir egzistencija..." – sakoma šia proga parašytoje "Odėje ainiams". Proginė odė su iškilmių dalyvių parašais ir smulkiomis monetomis buvo įdėta į molinį asotį ir nuleista į šulinį, ant kurio užrūtinatas būsimos statybos kertinis akmuo. Jį pašventino Šventosios kurorto bažnyčios klebonas Rimvydas Marozas.

ELTA

• **1995.06.15, WASHINGTONAS.** Vakar Lietuvos Ambasadorius Jungtinėse Amerikos Valstijose dr. Alfonsas Eidintas įteikė kredencinius raštus Kanados generalgubernatoriui ir ginkluotųjų pajėgų vyriausiajam vadui Romeo Le Blanc. Nuo šiol dr. A. Eidintas taip pat užims Lietuvos Respublikos Nepaprastojo ir Įgaliotojo Ambasadoriaus Kanadoje postą. Šiuo paskyrimu yra sulyginamas Kanados ir Lietuvos diplomatinio atstovavimo lygis abiejose šalyse. Ambasadoriaus A. Eidinto nuolatinė rezidencija ir toliau tebelieka Ambasada Washingtone.

Iškilminga ceremonija įvyko Kanados sostinėje Otavoje esančioje Generalgubernatoriaus rezidencijoje. Į ceremoniją Ambasadorius A. Eidintas atvyko šešetu arklų pakinkytą karieta, lydimas policijos garbės eskorto.

Įteikdamas Lietuvos Prezidento pasirašytus skiriamuosius raštus, Ambasadorius A. Eidintas savo kalboje pabrėžė, kad jam pavesta svarbi užduotis – toliau stiprinti ryšius su Kanada, ir kad tai yra vienas svarbiausių Lietuvos prioritetų. Jis padėkojo už teikiamą Lietuvai pagalbą ir pažymėjo, kad Lietuvos žmonės nuo seno Kanadą laiko viena draugiškiausių šalių. Ambasadorius A. Eidintas ypatingai pabrėžė ekonominių santykių svarbą ir išreiškė tikėjimą, kad abipusiai naudingi ekonominiai ryšiai sėkmingai vystysis.

Washingtono spaudos skyrius.

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

išsireiškimą – "seksualinė orientacija".

Margaret Doyle, žinoma feministė, yra parašiusi knygą panašia tema: "The A-Z of Non-Sexist Language". Autorė pataria, kurių žodžių reikia vengti ir kuriuos naudoti labai atsargiai. Jos nuomone, kai kurių išsireiškimų pakeisti neįmanoma. Yra sala "Isle of Man". Geležinkelio vagonai "Pullman car". Baudžiamuose kodeksuose įrašyta žmogžudystės rūšis: "manslaughter", net ir pats moters pavadinimas "woman" yra suteptas vyrišku žodeliu "man". Ji mano, kad tie žodžiai liks

nepakeisti, tačiau ji pataria vietoj "abominable snowman" naudoti žodžius "abominable creature".

Nežinia, kaip reikėtų pakeisti kalėdinį "senį" ar "senelį", ar vaikų iš sniego sulipdytą "Snowman".

Panašūs rūpesčiai vargina ir birželio 15-17 d.d. Chicagoje suvažiuosius JAV katalikų vyskopus. Buvo svarstomas šv. Mišių žodynas, liturginiai tekstai ir pati Mišių eiga. Jau 1986 m. darbą pradėjo tarptautinė liturginė komisija, sudaryta iš angliškai kalbančių kraštų vyskupų atstovų, kurie sudarė anglų kalbos pamaldų tekstus, išvertė juos iš lotynų kalbos. Pernai buvo pradėtas svarstyti JAV vyskupų konferencijos liturginės komisijos pasiūlymas, kai kurias Mišių dalis pakeisti, kai kuriuos žodžius reformuoti. Svarstymai, kurie lietuvių 500 puslapių siūlymų, nebuvo baigti ir šį mėnesį buvo tęsiami. Pakeitimus vyskupų konferencija gali daryti tik dviem trečdaliais balsų dauguma, o po to juos patvirtinti ar atmesti turės Vatikanas.

Vyskupų siūlymuose irgi įsibrovė feminisčių reikalavimai pataisyti vyriškumo pabrėžimus. Vietoj "Jo žmonės" bus įvesta "Dievo žmonės". Mišių dalyvių pasisveikinimas ir taikos linkėjimai siūlomi perkelti į Mišių pradžią. Į kunigo linkėjimus "Viešpats su tavim" siūloma atsakyti: "Ir su Tavo dvasia"... Sutrumpintas "Tikiu į Dievą Tėvą"... siūlomas naudoti tik Mišiose, kuriose dalyvauja ir vaikai.

Vyskupai, kurie nepritaria maldų keitimui, sako, kad dabar ir vėl teks spausdinti naujas knygeles, iš naujo išmokyti maldas ir ką ir kaip daryti Mišių metu.

TRUMPAI

• Birželio 13 d. Kanadoje, Halifaxo mieste įvyko Septynių svarbiausių pramonės šalių viršūnių konferencija. Šalia ekonominių klausimų buvo tartasi ir buvusios Jugoslavijos padėties išsprendimo reikalais. Šio suvažiavimo proga Halifaxe viešėjo apie 3,000 žurnalistų. Miesto viešbučiai ir restoranai turėjo gražių pajamų.

• Bosnijos serbų elgesys sukėlė krizę Jungtinėse Tautose ir NATO štabe. Pripažįstama, kad nukentėjo JT autoritetas, gali atsirasti sunkumų ateityje, formuojant tarptautinę kariuomenę bet kuriam tikslui. Po nepasisekimų Somalijoje ir dabar po aiškaus serbų nesiskaitymo,

(Nukelta į 9 psl.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusel metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

KARAS, KURIO BEVEIK VISI LAUKĖ

Juozas Žygas

Nors bažnyčiose dar tebebuvo giedama: "Nuo bado, maro, ugnies ir karo gelbėk mus, Viešpatie!", tačiau 1941-aisiais metais didžioji žmonių dalis karo, kaip išgelbėjimo laukė! Rusiškasis okupantas, kuris atnešė Azijos stepių kultūrą, skurdą, ašaras, areštus, kankinimus ir trėmimus, net komunistuojantiems akis atvėrė. Tą jų atneštą priespaudą, tik išdavikai, prisiplakėliai ir kai kurių mažumų žmonės tepalaikė.

Nors žmonės žinojo, kad karas atneš ugnį, sunaikinimus ir daugeliui mirtį, tačiau beveik visi buvo linkę, geriau karo baisumus pakelti, kad tik komunistinio jungo atsikračius. Kitoniškos išeities, iš tos košmarinės padėties, nebuvo galima tikėtis. Priespaudos laikais, kuomet žmonės kokio nors išgelbėjimo laukia, tai atsiranda pranašai ir žmonės įvairiems gandams tiki. Yra sakoma: "Kad skęstantis ir už šiaudų kabinasi". Tad geriau iliuzija – negu žiauri ir beviltiška realybė. O realybė buvo dusi-nanti ir slopinanti, kadangi reikėjo kasdien klausytis melo ir nebuvo galima paprieštarauti ar juo netikėti. Buvo baisu net draugų tarpe, savo mintimis pasidalyti. Jau buvo žinoma daug atvejų, kuomet už savo minčių atidengimą, kalėjimuose atsirado.

Nepaisant to, viena kita žinutė ausis pasiekdavo. Pradedant 1941 m. sausio mėn. buvo pranašaujama, kad vokiečių – rusų draugystė yra tik laikina. Kažkur, Vilniaus krašte, buvo aiškiaregis berniukas, kuris pranašavo, kad rusai Lietuvoje tebus tik vienus metus ir septynias dienas. Tuomet girdėjau, bet ir vėl užmiršau, nes buvo pavojinga tokias mintis galvoje turėti. Nes atrodė, kad kažkas, tas tavo mintis skaito. Apie tą patį berniuką, esu skaitęs ir spaudoje. Be to, vienas labai žinomas veikėjas Clevelande (jau miręs), man tą atvejį prisiminus pasakė, kad jis asmeniškai tą

berniuką matė.

Dabar atrodo, kad buvo lengva suskaičiuoti, kuomet karas prasidės. Bet tuomet, kažkas mūsų mintis kontroliavo ir nebuvo laiko, kuomet apie tai mąstyti. Tuomet buvau Raudonojoje armijoje ir prie vieno stalo reikėjo su politrukais sėdėti. Tad reikėjo saugoti ne tik savo žodžius, bet ir mintis. Apie kovo mėnesio galą man pasakydavo, kad karas bus už mėnesio. Niekuomet nesiteiravau, iš kur tos žinios ateina. Tais laikais buvo geriau mažiau žinoti. Kuomet mėnuo praėjo ir nieko neįvyko, tai pasakė, kad karas bus už dviejų savaitių. Tos savaitės praeidavo ir laukiamas karas neįvykdavo.

Būnant kariuomenėje buvo labai aišku, kad negalėsi pas mamą pasislėpti. Bet kažkaip, to galimo karo nebijojome, tik kuomet tos datos kaitaliodavosi – tai beveik vilties nustojome. Tik vėliau paaiškėjo, kad vokiečiai buvo įstrigę Jugoslavijoje, tad ir karo pradžia bent mėnesiu vėlavosi. Būdami Varėnos poligone, buvome nuo pasaulio atskirti. Spaudos ir radijo nebuvo. Tik iš politrukų elgesio, bandydavome politinę eigą spręsti. Birželio 20–21-mis dienomis aiškiai matėsi, kad kažkas įvykti turėjo. Birželio 21 d. iš PRIBOVO – Rygoje (Atskira Pabaltijo Karo Apygarda), į Korpo štabą ėjo telegramos, viena po kitos. Vakare be jokio įsakymo iš štabo (turbūt politrukų žodiniu), apie visus dalinius buvo išstatytos žymiai sustiprintos sargybos. Po vidurnakčio, politrukai tikrino palapines. Atrodė, vos spėjus akis užmerkti, pasigirdo lėktuvų ūžesys ir bombų sprogi-mai.

Manau, kad visi tai girdėjo, tačiau pusryčiaujant, niekas apie tai nekalbėjo. Po pusryčių, mums bestovyniuojant, virš poligono pasirodė pora lėktuvų. Iš tolo pažinome, kad tai ne rusų. Arčiau priskridus, aiškiai

LIETUVAI RENGIAMAS IŠDAVIKĖS VAIDMUO

Jonas Klimavičius

Viktoras Suvorovas knygoje "Ledlaužis. Kas pradėjo Antrąjį pasaulinį karą?" (1993, rusų k.) įtikinamaisiai parodė, kad pakanka remtis viešaisiais komunistų (bolševikų) šaltiniais: "nusi-kaltėliai patys kalba apie savo nusikaltimus". Jau "Komunistų partijos manifeste": pasaulinis karas – pasaulinės revoliucijos tėvas. 1916 metais Leninas pareiškia: pasaulinė revoliucija kils Antrame pasauliniame kare. Nors, laimėjus bolševikų diktatūrai vienoje "atskirai paimtoje" šalyje, 1920 m. po nedidelės karinės sėkmės budionai šaukė: "Dajoš Varšavu! Daj Berlin!" (Duodi Varšuvą! Duok Berlyną! Red.), o Bucharinas: "Prie Paryžiaus ir Londono sienų!" Ėjo net žurnalas "Karas ir revoliucija". 1927 metais Stalinas padarė programinį pareiškimą: Antrasis pasaulinis karas neišvengiamas (nesako: mes su-kelsim), mes dalyvausim, bet įsijungsim paskutiniai. Taip ir buvo. Bolševikai slapta vadino Hitlerį Revoliucijos ledlaužiu, bet karą rengė jie pa-tys.

Hitleriui reikėjo karo, bet jis suprato, kad ir Stalinui karo reikia. Taigi, jei ne Hitlerio karas su Europa arba Rusija, tai karas su juo Vokietijoje – Stalinas puls ir sustos gal tik Londone (Vakarų silpnumą Hitleris vertino teisingai). "Miuncheno išdavystė", žinoma, buvo Vidurio (tada – Rytų) Europos išdavimas, bet nedelsiamu karu, – "kapitalistų susipjovimu" – būtų tuojau pasinaudojęs Stalinas ir savo tikslą pasiekęs dar ir apkomunistinto Europos proletariato padedamas. Negavęs šito šanso, Stalinas susikūrė kitą – po metų. Po "septynių rugpjūčio dienų" – derybų su Anglijos ir Prancūzijos karine misija

(absurdo spektaklis) tuoj pat sudarytas Molotovo ir Ribentropo sandėris vyko pagal grėsmingą Žukovo muziką. Maršalas Vorosilovas derybose nė nesistengė apgauti Vakarų – jiems doroti Stalinas buvo numatęs Ledlaužį.

Pirmą kartą Stalinas svaigo iš laimės, sudorodamas visus buvusius ir galimas opozicijas, antrą, bet paskutinį – apgavęs Hitlerį. Hitlerio pralaimėjimas buvo nulemtas. Bet ir nutolintas, o laikas visada teikia vilties. Stalinas gauna galimybę stoti į karą tarsi gindamas. Karą pradeda Hitleris, jis – agresorius. Mano, kad Lenkiją sudoros tyliai, kaip ir Čekoslovakiją, bet prasideda pasaulinis karas – Vakarai po poros dienų skelbia karą agresoriui. Tačiau nei Lenkijai padeda, nei Vokietiją puola. O Stalinas lieka neutralus. Tačiau Aukščiausiojo Sovieto neeilinė sesija priima visuotinės karo prievolės įstatymą, o po 17 dienų "broliai" įžengia į Lenkiją. Vakarai Stalinui karo neskelbia. Keistasis karas abiem grobikams baigiasi laimingai, draugystės paradu.

Suomijoje Stalinas gauna žiaurų kovos krikštą, Rusija skelbiama agresore, tačiau karo šitai agresorei Vakarai neskelbia – keista taika. Dabar Stalinas Revoliucijos Ledlaužį nukreipia į Vakarus ir dar iš Vakarų komunistų pareikalauja Ledlaužiui netrukdyti. Stalinas tuo tarpu pasidaugino respublikų, gyventojų (23 mln.) ir 570 km pasislinko prie Vokietijos. Įvykdė paktą? Ne, 1936.03.05 "Pravdoje" skelbtą planą – sueiti į sąlytį su priešu. Ledlaužis dar malė nepasirengusią Prancūziją, kai 1940 m. birželį Stalinas pasiėmė Besarabiją ir nesiklausęs pakto partnerio įvedė laivyną į Dunojaus deltą, grąsindamas

pasiimti Rumunijos naftos jūrą – karo kraują. Hitleris paprasė atsitraukti, Stalinas nesitraukė. 1940.06.22 pasi-baigia keistasis Prancūzijos karas, į Britaniją Hitleris nežengia, bet birželio 25 įsako rengti Barbarosos planą. Išsigandusiems Vakarams liko vilties.

1941 m. vasario mėnesį (o ne išvijus Hitlerį) Berija pasakė žodžius, kurie vėliau buvo vartojami kaip atpildo šūkis – "Mušim žvėrį jo paties urve". Ne, tai buvo puolamasis – agresijos – šūkis! Dvi galybės – bolševikų ir nacių – telkėsi prie sienos, abi pulti, nė viena gintis. Dabar apsimovė Stalinas – malonumo smogti revoliucijos kirviu į nugarą Hitleris nesuteikė. 1941 m. birželio 14-15 d. Stalinas iš naujų 23 mln. daugybę ešalonų ištrėmė į Rytus – tai priešpaskutinis pasirengimo agresijai veiksmas. Tačiau Hitleris šitokią operaciją buvo atlikęs birželio 2 d. Taigi pralenkęs bent dviem savaitėm, Hitleris trenkė triuškinamą smūgį puolamosioms Stalino armijoms, nepritaikytoms gintis, be gynybos įtvirtinimų. Stalinas gavo karą, kurio norėjo, bet ne pagal savo, o prieš plano.

Stalinas priblokštas. Su-skamba kraupus "Šventasis karas", seniai parašytas, laukęs nesulaukęs Stalino smūgio. Taip netikėtai agresoriui Stalinui prasidėjo...Didysis Tėvynės karas. Vakarams, išvydusiems Hitlerio nugarą, Stalinas dabar – nekalta avėlė, agresijos auka ir viltis.

O Lietuva, patyrusi abiejų grobuonių nagus, dainavo: *Viens raudonas kaip sėtonas, kitas rudas kaip šuva*. Karo baigčiai aiškėjant: *Stalinas plėšikas, Hitleris – vagis, Stalinas apdergė Hitleriui akis*.

Vėl – kodėl Hitleris puolė, jei buvo beviltiška? Žinoma, savo beviltiskumą galėjo

(Nukelta į 10 psl.)

(Atkelta iš 1 psl.)

žinti su esamomis ir artėjančiomis problemomis Lietuvai ir daugiau ar mažiau įtakotų problemų sprendimus Lietuvos žmonėms palankesne kryptimi.

Birželio 10 d. vyko JAV LB Apylinkių Pirmininkų suvažiavimas. Kartu vyko ir JAV LB Tarybos Visuom. Reik. komisijos posėdis, kuriame buvo paruošti LB Tarybos balsa-

pamatėme vokiškus kryžius. Taip pat matėme pabalusius politrukus, kurių lūpos virpėjo, bet žodžio ištarti negalėjo. Aš ir, manau, kiti džiaugėmės, kad karas prasidėjo. Manau, kad ir visa Lietuva džiaugėsi ir galbūt varpais skambino – KARAS prasi-dėjo!

vimui Lietuvos Respublikos Seimo ir JAV LB Atstovų komisijos veiklos nuostatai.

Apylinkių atstovų suvažiavime Krašto valdybos pirmininkė R. Narušienė pristatė Visuomeninių Reikalų įstaigos paruoštą apylinkių veiklos vadovėlį ir tarp kitų veiklos sugestijų išryškino apylinkių istorijos rašymo svarbą pačiai apylinkiui ir LB istorijai.

Po apygardų ir apylinkių atstovų pranešimų sekė tarybų pirmininkų pranešimai: Kultūros Tarybos A. Kėželiūnienės, Socialinio skyriaus B. Jasaitienės, Visuom. Reik. įstaigos P. Žygo, Ekonominėjų Reikalų Tarybos – A. Rimmo, išdinininko R. Pliuos ir Sporto sk. A. Rugieniaus. Jie visi kalbėjo įdomiai, bet savitraščio ribose nėra galimy-

bės jų pranešimų pristatyti.

Apylinkių pirmininkų suvažiavime buvo suruošti du simpoziumai ir "darbo sesija", liečianti apylinkių kasdieninius rūpesčius, narių abejingumą ir t.t.

KV. pirmininkė R. Narušienė padarė pranešimą vykusio pilietybei komisijos posėdžio klausimu ir kalbėjo apie Lietuvos Respublikos Seimo ir ALB Tarybos atstovų komisijos reikalus ir iškilusius nesklandumus.

Šis suvažiavimas yra labai turtingas savo LB veiklos pranešimais ir simpoziumuose patiekta medžiaga. Tai turėtų būti paraginimas tiek apylinkių pirmininkams, tiek bendrai besirūpinantiems lietuviškąja veikla ir pačia Lietuva ateityje galimai skaitlingiau dalyvauti.

KOMUNIZMO ATMETIMAS: KAS IR IŠ KUR TURI IŠEITI

Vytautas Landsbergis

(Pabaiga. Pradžia Nr.23)

Kelias gali vadintis ir demokratija, jeigu galvojame apie visuomenę ir jos susitvarkymą. Demokratija nėra kokia nors visuotinė savivokos sistema, tai tik tvarkymosi valstybėje būdas. Bet jis padeda formuoti visapusiškesnei, humaniškai savivokos sistemai vien jau tuo, kad kreipiasi į **pasirenkančio** asmens ir piliečio atsakomybę. O pasirenkama ne tik valdžia. Veiksmais ir nuostatomis žmogus pasirenka save, kuria save. Visuomenė stiprėja arba degraduoja, ir abiem atvejais – tai pasirinkimas. Arba gyvenimas, arba savizudybė.

Besimainančiame pasaulyje daugėja rūpesčių. Pavargę nuo rūpesčių valstybininkai ima graibytis iliuzijų, taip formuojasi netikroviška, iliuzionistinė politika. Kuo ilgiau jos laikomasi, tuo sunkiau prisipažinti klydus. Tą matome Lietuvoje, tą patį galime matyti Vakaruose.

Štai garsioji kelerių metų iliuzija, neva su komunizmu baigta. (Juk jeigu būtų baigta, nesvarstytume, kaip mums iš jo eiti.)

Pirmiausiai, komunizmas tebėra oficiali ideologija, pridengianti pavojingus totalitarinius režimus, kurie neturi nieko bendra su demokratija, nors gali ir nebeskelbti marksistinių pasaulio pakeitimo ir įsiviešpatavimo tikslų. (Čia prisimintinos Kinija, Kuba, Šiaurės Korėja, Vietnamas, o juk ir pačioje Rusijoje tebėra gana diktatoriška autoritarinė sistema, kai kada skelbianti ir teritorijos plėtimo tikslus.) Tačiau ir nacionalkomunizmas vistiek yra komunizmas, kai tebekultivuojama tas pats totalitarinis ir demagoginis mąstymo tipas, kai naudojamas ribota, bet absoliutizuota vertybių sistema, kai tebesizavima prievarta ir niekinama moralė. Paėmus giliau – tiesiog nepripažįstama ir niekinama siela, asmenybės vertė, o valstybėje – nenorima įstatymo valdžios ir teisės principų apskritai, taigi kas galingesnis, nenori jų ir tarptautiniuose santykiuose.

Visų tų bruožų per akis tebėra šalyse, kurios formaliai lyg ir atsisakė komunizmo, smerkia tartum jau tik "buvusią" komunistinę praeitį, bet vengia ją atimesti dabarties reiškiniuose. Užtat nestoka priešingų tendencijų – apginti bei palaikyti buvusios sovietinės "komunistinės" visuomenės bruožus, nes jie ir įprasti pasilikusiems, su buvusia santvarka susijusiems vadovams, ir gali būti

dar toliau naudingi jų valdžiai įtvirtinti.

Vadinamieji komunistiniai režimai padarė daugybę nusikaltimų. Tai turi būti pavadinta, ištirta ir nustatyta atsakomybė už juos ypač tuose kraštuose, kurių suverenitetą sulaužė ir valdžią užurpavo ne vien antidemokratinis, bet ir svetimas režimas, kur pasipriešinimas atėjūnui okupantui buvo teisėta kova, o kovotojų persekiojimas – dvigubai nusikalstamas kolaboravimas su priešu. Visa tai toli gražu nėra paprasta, o dažnai ir labai sudėtinga. Vakarų šalyse po Vokietijos išvairo iš 1940-1944 m. okupuotų kraštų šie dalykai buvo suvokiami gana viena-reikšmiškai. Baltijos šalyse po jų išsivadavimo iš SSRS kur kas ilgesnės okupacijos liko daug ambivalentiškumų. Daug jų ir tose Vidurio Europos šalyse, kurios buvo pavertos SSRS satelitais, paliekant jų atskirą valstybingumą, kaip antai Lenkijoje. Net ir ten nestoka problemų, skirtingų požiūrių į to laikotarpio valstybingumą, pažeistą nepriklausomybę, tarnavimą diktatoriškai valstybei (tik savo ar ir kitai?), galbūt ir išdavystę. Okupuotos, aneksuotos ir diktatoriškai valdytos Lietuvos anuometinė padėtis buvo dar blogesnė; nors dabar ji atrodo buvusi kai kuo aiškesnė, ypač teisiškai, betgi teisinė dalykų pusė ir šiandien pernelyg daug kur tebelieka nesutvarkyta, net neapibrėžta.

Kita vertus, nestoka susirūpinimų, kad kolaboracijos Baltijos šalyse įvardijimas nepavirstų daugelio sovietinės okupacijos valdininkų teisminiu persekiojimu. Buvusių SSRS satelitų atveju tai reikštų teisminiu persekiojimu už likimus žalojusius paslaugas, ypač represines, neteisėtiems užurpatoriškiems komunistų režimams. Tokia būtų galima sakyti, natūrali reakcija į nesuskaičiuojamus nusikaltimus, taip pat ir prieš žmoniškumą, į etninę valymą, ištisų kartų dvasinį ir dorovinį suniokojimą naudojant iškrypusią auklėjimo sistemą, į totalinį karą prieš tikėjimą ir bažnyčias, į socializmo idėjų ir socialinio teisingumo sukompromitavimą, tautų ir etninių grupių supriešinimą. Kita vertus, moralinė prasme, kalbant apie buvusių saugumiečių, aukštų kompartijos pareigūnų ir kai kurių teisėjų problemą, nepaprastai svarbus būtų jų pačių gebėjimas pažvelgti į save esmingai savikritiškai ir su

privačia atgaila.

Vadinamosios dekomunizacijos problema iš tikrųjų pakimba ore arba virsta konjunktūra, jeigu nesiekiama komunizmo doktrinų esmės, nenorima jų įvertinti. Nacionalsocializmas buvo pasmerktas (ne tik naciai), o štai komunizmo daug kam gaila. Niekas berods nesirengė ir nesirengia persekioti žmonių už pažiūras arba narystės bilietą. Tačiau avansu einama jų ginti, o paliekamas neatsakytas esminis politinis klausimas: kaip **užkirsti kelią neokomunistinėms oligarchinėms sistemoms bei režimams**.

Ko gera, šis klausimas net pridengiamas, nukreipiant dėmesį neva į žmogaus teises, bet jokių būdu nevertinant komunizmo. O tai neišvengiama, tą turime padaryti.

Ar komunizmo ideologi-

ja ir doktrina tėra viena iš daugelio, ar ji ypatinga, nes nutaikyta panaikinti žmogų kaip individą, nes ji skelbia prievartos kultą ir pseudomoksliskai programuoja nusikaltimus? Pastarųjų tarpe – ir nusikaltimai prieš žmoniškumą, sietini su Lenino, Stalino, Mao ir Pol Poto vardais, ir pati doktrina tada gali atrodyti panaši į nusikaltimą prieš žmoniją.

Štai kodėl buvo ir būna užuominų, kvietimų į "Niurnbergą-2", pirmiausiai teisią komunizmo doktriną.

Išteisinus komunizmą arba susipainiojus ir nieko nepadarius, tai būtų tolygu leidimui atgimti, reikštis naujesnėmis, o jeigu kas norės – ir buvusiomis formomis.

Įvertinus ir pasmerkus komunizmo doktriną, būtų apginti humaniškosios moralės pagrindai. Kaip žmonės turėtų gyventi ir kuo grįsti

savo gyvenimą, kaip jiems dera bendrauti, kas yra teisingumas, žmoniškumas ir individo sąžinė – tik iš čia kils, jeigu kils, demokratija, o ne iš valdymo struktūrų modelių, kuriuos lengvai užpildos tas pats totalitarinis pasityčiojimas, nenoris ir nekenčias demokratijos dvasios. Turime "demokratūrą", o žmonės nusivilia, manydami, jog tai demokratija. Toks "kelias iš komunizmo" tėraėjimas ratu. Kai žmonėse ir visuomenėje rasis vidiniai pokyčiai į gerą – į tiesą, į meilę ir į tiesos meilę, – tik tada susitarimas, tolerancija ir solidarumas galės tapti žmoniškos santvarkos pagrindu.

Tegul ji vadinasi demokratija, kodėl ne.

Bet supraskime, kad ne mes turime išeiti iš komunizmo. Tegu komunizmas išeina iš mūsų.

ŽINGSNIS Į EUROPOS SAJUNGĄ

Eivys Radvila

Birželio 12 Liuksemburge trys Baltijos valstybės pasirašė Europos (Asociacijos) sutartį. Vadinamąsias Europos sutartis su ES šalių užsienio reikalų ministrais pasirašė Lietuvos, Latvijos ir Estijos Ministras pirmininkas A. Šleževičius, M. Gailis ir T. Viahis. Iki šiol tokias sutartis jau pasirašiusios šešios vidurio Europos valstybės – Lenkija, Čekija, Vengrija, Slovakija, Bulgarija ir Rumunija. Dešimtajai ES asocijuota nare matyt taps Slovėnija.

Europos sutarčių pasirašymą užsienio reikalų ministras P. Gylis įvertino kaip esminį Lietuvos geopolitinės padėties pasikeitimą, kadangi tuo žengtas žingsnis į Europos politinę, ekonominę ir saugumo erdvę. Iš karto prasidėjo realūs integracijos darbai, Baltijos valstybių vadovai jau pakviesti į birželio 27 Kanuose (Prancūzija) įvyksiantį ES tikrųjų ir asocijuotų narių viršūnių susitikimą. Jame numatoma patvirtinti Baltiją knygą, kurioje bus nurodytos gairės siekiančioms tapti ES narėmis Vidurio ir Rytų Europos valstybėms bei apibrėžta, kaip šių valstybių įstatymai turėtų būti priderinti prie šios tarptautinės organizacijos reikalavimų.

Lietuvos pasirašomose su ES sutartyse numatoma, jog pereinamasis laikotarpis, per kurį prie ES standartų turi būti priderinta Lietuvos teisinė bazė, prekybos sąlygos, ekologijos reikalavimai, turėtų tęstis ketverius metus. Tikimasi, kad apie 2000 metus Lietuva taps tikrąja ES nare.

Rimtai būsimajai narytei imta ruošti ir Lietuvoje. Seimo Užsienio reikalų ko-

mitetas įsteigė Europos pakomitetą, kuriame susitarimų siekia beveik visų politinių Lietuvos partijų atstovai, o Vyriausybėje sukurta premjero A. Šleževičiaus vadovaujama Europos integracijos komisija. Įvykusiame jungtiniame šių institucijų posėdyje Užsienio reikalų ministerijai pavesta įsteigti Europos integracijos departamentą, o visos kitos ministerijos įpareigos paskirti atsakingus ministerijų sekretorius integracijos į Europą reikalams, kurie koordinuotų ministerijų darbo grupių ar Europos integracijos padalinių darbą.

Idomu, tačiau Baltijos valstybių siekimui tapti ES narėmis beveik visiškai neprieštarauja, bent jau išoriškai, Rusija. To negalima pasakyti apie jų, o taip pat kitų Vidurio Europos valstybių siekį tapti kitos Vakarų struktūros – NATO dalimi. Praėjusią savaitę Rusijos užsienio reikalų ministro pavaduotojas S. Krylovas po Baltijos jūros šalyse reziduojančių ambasadorių pasitarimo pareiškė, jog Baltijos šalių stojimas į NATO būtų žalingas Karaliaučiaus kraštui ir neleistų išvesti jame dislokuotos Rusijos kariuomenės. Jo nuomone, demilitarizuoti šį regioną būtų galima tik su sąlyga, jei Baltijos valstybės atsisakytų noro tapti NATO narėmis.

Jau pradėta domėtis, kokią įtaką Lietuvos gyvenimui darys prisijungimas prie ekonomiškai labiau išsivysčiusios Europos. Vertindamas ekonomines tapimo asocijuota ES nare pasekmes, LKDP atsakingasis sekretorius A. Šimėnas pažymėjo,

kad tik atkūrus nepriklausomybę, Europos šalis Lietuvai sudarydavo nelabai palankias sąlygas prekybai, padidindavo muitus, tačiau padėtis pasikeitė nuo 1994 metų birželio, kai buvo pasirašyta ES laisvosios prekybos sutartis. Jis mano, kad mūsų šaliai tapus asocijuota ES nare, Lietuvos rinka išsiplės, suaktyvės darbo jėgos, kapitalo, paslaugų ir prekių judėjimas. Tačiau A. Šimėnas numato, kad, liberalizavus rinką, dauguma ūkio vienetų taps nekonkurentabilūs, jeigu laiku nesugebės reorganizuotis, gali pasunkėti ryšiai su kitomis, ES nepriklausančiomis šalimis, o daug kvalifikuotų darbuotojų išvyks į užsienį, kur jiems siūlomi geresni atlyginimai.

Lietuvoje stiprėja ir Euroskeptikų balsai. Kelios politinės organizacijos pareiškė, jog prieš stojant į ES turėtų būti surengtas referendumas. Kita vertus aišku, kad pagal dabartinį referendumo įstatymą, toks balsavimas beveik tikrai baigtųsi pralaimėjimu, kadangi referendume keliamas klausimas laikomas patvirtintu tik tuo atveju, jei už jį pasisako daugiau kaip pusė visų balso teisę turinčių piliečių. Euroskeptikai nurodo, jog įsijungus į ES, Maskvos koridoriai bus pakeisti Briuselio koridoriais, baiminamasi didelės eurobiurokratijos, kad nesant visaeuropinių politinių partijų ir stingant demokratinio viešumo bei kontrolės, iškilis politinės korupcijos pavojus. Taip pat pabrėžiama, jog Europos Sąjungoje faktiškai atsisakome tautinės valstybės sampratos – dalį igaliojimų valstybės perduos aukštesnėms – europinio lygio administracijai, dalį – žemyn, smulkesnių regionų savivaldai. Baiminamasi, kad tai gali atgaivinti tautinio priešiško politiką.

Triumfe ir rūpesčiuose

STASYS LOZORAITIS, 1924-1994

Antanas Dundzila

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Apie St. Lozoraičio tarnybą Lietuvai, esu tikras, dar bus rašoma. Štai, daug Lietuvai pasidaravęs, buvęs JAV Valstybės departamento Washingtone pareigūnas Paul Goble ruošia knygą apie Gorbaciovo laikus bei Lietuvos išsilaisvinimą. Tas pats P. Goble 1993-VI-12 d. Washingtone įvykusiame ponų Lozoraičių pagerbime šitaip išsireiškė: "Šiais laikais Lozoraitis ir Landsbergis kalbėjo prieš du šimtus metų Ameriką sukūrusių didžiųjų asmenybių balsu: Lietuviai yra šių laikų tikrieji laisvės idealų saugotojai..."

Esu įsitikinęs, kad St. Lozoraitis daug ir įtemptai dirbo. Šalia tiesioginių savo pareigų vykdymo diplomatai privalo būti ir gerais artistais – besišypsančiais, mandagiais, logiškais, visiems maloniais. Taip, savo atstovaujamo krašto laimėjimais jie viešai džiaugiasi ir patys nuosirdžiai džiūgauja. Galima tik įsivaizduoti, kas darosi jų viduje, kai kraštas atsiduria krizėje arba šiaip svarbūs reikalai nesirituliuoja reikiama kryptimi. Tad šiame straipsnyje šiek tiek apie tai, kaip ambasadorius Lozoraitis su Lietuva kartu triumfavo ir kokie jį slėgė "ambadoriški" rūpesčiai.

Visai nebandant mažinti visų kitų Lietuvos laisvinimo veiksmų nuopelnų nei Lietuvoje, nei užsienyje, okupacijos metu Lietuvos pasiuntinybė Washingtone buvo tapusi mūsų visų nepriklausomos Lietuvos tebealsuojančiu simboliu, o ypač užsienyje – branduoliu.

Lietuvos okupanto valdžiai braškant, jau nuo kokių 1988 metų tuomet dar tebevadinama Lietuvos pasiuntinybė buvo ypatingame iš Lietuvos atvykstančių ir Amerikoje gyvenančių lietuvių dėmesyje. Įvairiomis progomis ten rinkdavosi amerikiečiai, lietuviai, baltų atstovai. Iš Lietuvos lankydavosi Lygos žmonės, Sąjūdžio vadovai, atkuriamos valstybės pareigūnai, meno bei mokslo darbuotojai. Tiesa, kartais užklydavo ir vienas kitas afevistas, naudojėsi pasiuntinybės ar vietinių lietuvių patarNAVIMais.

Ponas Lozoraitis dar atgimimo laikais teigė, kad visiems Lietuvos nepriklausomybės siekiantiems lietuviams šie rūmai yra atviri ir mūsų rankos ištiestos. St. Lozoraitis visą laiką budėjo ir rūpinosi, kad nepriklausomybės siekiai neuotų sukompromituoti. Kaip Evangelijoje šv. Jonas Krikštytojas, St. Lozoraitis Lietuvos pareigūnų atvykimams bei susitikimams su JAV valdžios atstovais bei spauda Amerikoje tiesino kelius ir didžiu balsu, labai efektingai tiek savųjų, tiek svetimųjų tarpe, skelbė

mybės siekiai neuotų sukompromituoti. Kaip Evangelijoje šv. Jonas Krikštytojas, St. Lozoraitis Lietuvos pareigūnų atvykimams bei susitikimams su JAV valdžios atstovais bei spauda Amerikoje tiesino kelius ir didžiu balsu, labai efektingai tiek savųjų, tiek svetimųjų tarpe, skelbė

Ambasadorius Stasys Lozoraitis 1993-XI-7 d. Ambasadoje, prieš išvykstant susirinkus ambasados darbuotojams.

Ž. Samsono nuotr.

Lietuvos laisvinimosi pastangas.

Patys didieji St. Lozoraičio pareigų ir, bendrai, lietuvių tautos triumfai buvo du: nepriklausomybės atstatymas ir Lietuvos pripažinimas.

Oficialiai ambasadorium St. Lozoraitis buvo paskirtas 1991 m. rudenį, kai prez. Bush'as pagaliau išdrįso pripažinti atstatytos Lietuvos nepriklausomybę. Skačiuojant Lietuvos tarptautinius pripažinimus iš eilės, JAV-ės tapo 37-ta pasaulio valstybe, 1991 rudenį pripažinusios Lietuvą – čia irgi gal įdomu, tai yra pastebėjęs P. Goble – Po Mongolijos, bet dar prieš komunistinę Kubą...

Lietuvos pasiuntinybėje, vėliau ambasadoje, tuo laikotarpiu įvyko ir keli kupini džiaugsmo bei vilčių, su beveik sausakimšai prisirinkusių žmonių minia, priėmimai. Vienas toks buvo, kai, jau po JAV pripažinimo, Amerikoje atsilankė Vyt. Landsbergis. Kitas panašus – kai 1991 rudenį atvyko Lietuvos ministras pirmininkas G. Vagnorius su ponija. Tokie neeiliniai įvykiai iš St. Lozoraičio bei viso jam talkinusio kolektyvo pareikalaudavo neeilinių pastangų. Štai, vienas

asmeniškai matytas pavyzdėlis iš tų įvykių.

Kai lankėsi premjeras G. Vagnorius su ponija ir būreliu palydovų, ponas Lozoraitis mane paprašė vieną 1991 m. rudens sekmadienį jiems parodyti miestą. Ponai Lozoraičiai tą dieną buvo užimti kitais to vizito reikalais. Aš maniau, kad, kaip visada, vyksime mano automobiliu ir viskas. Tačiau įvyko visai kitaip: važiuojame JAV valdžios limuzinu su šoferiu, su Amerikos saugais. Priekyje mūsų visą laiką važiuo ir iš paskos sekė po JAV valdžios

būsimo posėdžio dalyvius...

Pradžioje pasiuntinybėje apsieita tik su viena tarnautoja. Vėliau, jau ambasados apimtyje, darbai išsiplėtė, tad talkininkų bei tarnautojų viso buvo apie dešimt. Visi noriai dirbo, o kur pono Lozoraičio kolektyvui trūkdavo patyrimo ar žinių, tai pats ambasadorius labai taktiškai didelį dėmesį kreipdavo į atliekamus uždavinius.

Visą laiką pasiuntinybė – ambasada turėjo skaitytis su lėšomis. Ateidavo privačių aukų, o vėliau, jei neklystu, JAV lietuvių bendruomenė pravedė vajų. Daugelis talkininkavome su įvairiais patarNAVIMais, pataisymais, remonteliais, talka didesnių priėmimų ar vaišių ruošime ir t.t.

1991 m., kai Kuveito karo metu tramdoma Irako agresija bei sausio 13 d. įvykiai Lietuvoje plačiai skambėjo visame pasaulyje, keli Washingtono lietuviai, jų tarpe ir aš, sumanė kreiptis į turtingo Kuveito ambasadą, prašyti milijono dolerių paramos atviros rusų agresijos taip pat niokiojamos Lietuvos reikams. Suredagavome laišką Kuveito ambasadoriui, į kurį negavome jokio atsakymo, jau nekalbant apie tą prašytą milijoną... Gi vėliau iš pono Lozoraičio patyrėme, kad šiuo demaršu peržengėme ribas: St. Lozoraitis tokiam mūsų prašymui nepritarė. Man tai liko pamoka, kad be kompetetingo pareigūno pritartimo nederama maišytis tarptautiniuose reikaluose.

Viena Amerikos lietuvių organizacija ambasadai paskyrė stambią pinigų sumą, bet tos organizacijos vadovybei įtakingas asmuo taip pat spaudė, kad ponas Lozoraitis į ambasadą priimtų pareigūnu tam tikrą asmenį. Jau nekalbant apie rekomenduojamo asmens kvalifikaciją, tai kvepėjo visuomeninių pinigų nukreipimu iš šalių nurodytiems tikslams. Ponui Lozoraičiui peršamo kandidato nepriėmus, buvo delsiamas pinigų išmokėjimas ir oficialiai aiškinama, kad organizacijos ištekliai tuo metu buvo išaldyti bankuose ir juos buvo galima išimti tik dalimis...

Lietuvos valdžia ambasadai taip pat buvo paskyrusi ar ne \$150,000, bet jų ponas Lozoraitis stengėsi nenaudoti: iki jo išvykimo į Italiją ambasada operavo daugumoje iš visuomenės aukų, įvairių konceliarinių pajamų ir asmeninių ponų Lozoraičių išteklių.

Ambasadoriui esant Lietuvoje, iš Vilniaus 1993 m. atėjo reikalavimas tuoj pat nutraukti visų tuometinių tarnautojų darbo sutartis. Ambasadorius tada nuvyko pas Užsienio reikalų (UR) ministrą ir pareiškė, kad ambasados tarnautojų algos moka-

mos iš Amerikos lietuvių visuomeninių šaltinių ir jis nesutinka tokiu būdu praktiškai ambasados darbo sustabdyti. Ministras ambasadoriui ten pat užtikrino, kad, ministro vardu ambasadai išsiųstas reikalavimas buvo padarytas be ministro žinios... Vilniaus valdžios pastangos ambasados darbą paralyžuoti ir ambasadorių Lozoraitį palikti visai be štabo nepasisėkė.

Yra aišku, kad, Lietuvos valdžią perėmus, LDDP ambasadoriaus Lozoraičio neglostė. Dar prieš prezidento rinkimus, 1993 vasario 2 d. THE WASHINGTON POST dienraščio korespondentas reportaže iš Maskvos (– iš Maskvos?!) St. Lozoraitį jau pavadino "buvusiu ambasadorium". Daug vėliau, balandžio 28 d. Seime UR ministras Gylys ambasadoriaus atšaukimą viešai patvirtino. Gi apie šį valdžios žingsnį ponui Lozoraičiui buvo pranešta per telefaksą, nepasirašytu raštu. Savo ruožtu St. Lozoraitis pareikalavo, kaip ir pridera, oficialaus, Konstitucija sankcionuoto (#84-3: Respublikos prezidentas... skiria ir atšaukia...), pasirašyto atšaukimo akto.

Jau nekalbant apie šiurkščiai vykdytą jo atleidimą, įvairūs nurodymai ambasadą Amerikoje kartais pasiekdavo pavėluotai, po nustatytų terminų, kartais būdavo stačiokiškai suredaguoti ir pan. Čia gal ir nebuvo sąmoningas LDDP valdžios pareigūnų vykdytas St. Lozoraičio terorizavimas: net šiais laikais viename DRAUGO numeryje dabartinis ambasadorius A. Eidintas yra rašęs, kad ir jis laiku negavo kažkokių Vilniaus instrukcijų (sic!).

1993 rugsėjo mėnesį prezidentui Brazauskui važinėjant po Ameriką, ambasadoriaus Lozoraičio pastangomis Amerikos prezidentas Clinton'as New Yorke susitiko su Lietuvos prezidentu. Iš pareigų metamo St. Lozoraičio globoje Amerikoje skraidęs bei važinėjęs Lietuvos prezidentas, savaime suprantama, turėjo labai nemalonias jausmas. Ta kelionė, aišku, buvo slegianti ir ponui Lozoraičiui. Gi valdžios vyrams taip pat dar rūpėjo, kad Amerikos lietuviai atvykusio A. Brazausko nepasitiktų su koku nors nevaisingu plakatėliu ar boikotu. Ironija: jie kreipėsi į ne ką kitą, bet jų pačių lauk metamą St. Lozoraitį, kad šis Amerikos lietuvius paveiktų LDDP rūpima linkme... Užklausus apie tą prašymą, diplomatas iki kaulo smegenų St. Lozoraitis šio Vilniaus vadukų ėjimo nei paneigė nei patvirtino, tačiau kalbos sklidu, kad tai tiesa. Tiesa, A. Brazauskas dar 1993 birželio mėnesį buvo viešai pareiškęs, kad St. Lozoraičio atleidimas buvo klaida. Klaida, tačiau ją pamatęs ar supratęs, tiesioginiai konstitucinę teisę šiuose reikaluose turintis prezidentas, jos neatitaisė.

(Bus daugiau)

(1995-IV-9)

PRADĖTAS ANTRAS ŠIMTMETIS

Birželio 4 d., sekmadienį, Clevelando šv. Jurgio parapija užbaigė šimto metų gyvavimo švenčių eilę. Iškilmių Mišiose dalyvavo Clevelando Vyskupas Anthony Pilla, kunigai ir skaitlingi parapijiečiai bei bičiuliai. Vyskupas A. Pilla aukojo Mišias ir pasakė sukažčiai skirtą pamokslą. Klebonas kun. Juozas Bacevičius užbaigė Mišias reikšdamas padėką Vyskupui, atvykusiems kunigams, parapijiečiams ir skaitlingiems svečiams. Dėkojo Šimtmečio komitetui už jo pastangas per pastaruosius dvejus metus. Ačiū chorui už nuostabias giesmes.

Po padėkų, klebonas kvietė visus pažvelgti į ateitį. Vos atvykęs į šv. Jurgio parapiją, jis girdėjo visokias pranašystes apie jos likvidavimą. Šiandien panašios problemos yra diskutuojamos visos diecezijos mastu... Klebonas kvietė visus kartu su juo įsipareigoti šv. Jurgio parapijai. Nežiūrint kas jai atsitiktų – ar tektų prastai pastatus, ar jungtis su kita parapija, ar patiems atsistatyti – darykime tai su pasididžiavimu ir vieningai – kaip šv. Jurgio parapijai dera. Visi kviečiami ir toliau dosniai skirti laiką, gabumus ir lobius tęsti didžiąją tradicijai, kuri jau truko 100 metų. Mes apaštalavome vieni kitiems 100 metų. Juk mes kažką gero atlikome. Mes

pradedame augti. Pernai buvo pirmi metai nuo klebono atvykimo, kada buvo užregistruotas didesnis žmonių prieauglis parapijoje negu palaidotųjų skaičius. Vis daugiau žmonių ateina prašydami priimti juos į šv. Jurgio parapiją. Į klausimą: kodėl? – visados girdima, kad mes kažką pasiūlome, ko žmonės ieško. Žmonės yra sužavėti parapijos svetingumu ir draugiškumu, Mišiomis ir maldomis lietuvių ir anglų kalbo-

mis. Žmonės jaučia rūpestį jais ir jie pajunta čia priklausą. Klebonas užbaigė: "Aš šaukiu jus visus išlaikyti tą mūsų dvasią gyvą ir niekad nepamiršti, kad esate Clevelando šv. Jurgio Parapijos dalis".

Po pamaldų parapijos salėje buvo gausus dalyviais nuotaikingas pokylis. Ten susitikome seniai matytus bičiulius. Matėme parapijos praeities nuotraukas ir skaidres. Klausėmės jaunųjų parapijiečių kanklių muzikos. Nepaprastas katutes sukėlė, kurie atsistodami rodė para-

Dr. Nelė Juškėnienė sveikina Jurginien atvykusį vysk. A. Pilla. G. Juškėno nuotr.

KONKURSAI VAIKAMS

1995m. spalio mėn. įvyksiančios Vaikų šventės ruošos komitetas skelbia dailiojo žodžio, muzikos ir dainos bei meno konkursus vaikams. Visų trijų sričių konkursų tikslai panašūs, t.y. sudaryti jaunimui sąlygas reikštis lietuviškoj kultūroj, atsižvelgiant į faktą, kad "Vaikai – mūsų ateitis ir viltis".

Visi vaikai tarp 6-ių ir 16-kos metų raginami dalyvauti konkursuose. Kiekvienoj srityje įvairioms amžiaus grupėms bus skiriamos pirmos, antra ir trečia premijos, tačiau kiekvienas konkurso dalyvis bus apdovanotas specialiu šventės pažymėjimu.

Konkursų temos bei taisyklės buvo sustatytos specialiai sudarytų konkursų komisijų, kurioms pirmininkauja Dalia Viskontienė (muzikos ir dainos), Dalia Keblinkaitė

(dailiojo žodžio) ir Ina Sungailienė (meno). Premijų paskirstymą atliks atskiros teisėjų komisijos, susidedančios iš penkių asmenų, kurie įvertins vaikų pasirodymus arba kūrinius.

Konkursų detalės pateiktos visom Kanados lietuviškom mokyklom. Konkursų taisykles bei registracijos anketas taip pat galima įsigyti per KLB būstinę, 1011 College St., Toronto, Ontario, M6H 1A2

"MAGDELĖ"

"Raseinių Magdelė" (V. Našlėnienė) atvyksta Kanadon į Vaikų Šventę. "Magdelė" yra liaudies meno bei tautosakos specialistė, turinti daug patirties su jaunimu, Lietuvoje pravedusi tautosakos stovyklas. Ji dalyvaus jaunimo stovyklose, atlikdama Vaikų šventės kvieslės pareigas.

PASKUTINĖ DATA

Liepos 15 d. yra paskutinė data, iki kurios bus priimamos užpildytos anketos JAV Lietuvių Biografijų Žinynui, leidžiamam Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centro Chicagoje kartu su Mokslo ir Enciklopedijų Leidykla Vilniuje. Anketų bei nuotraukų laukia redaktorė Jonė Liandzbergienė, kuri neužilgo su jau surinkta gausia medžiaga Žinynui grįš į leidyklą. Siųsti (ar skubiai prašyti anketų) šiuo adresu: LTSC, 5620 S. Claremont Avenue, Chicago, IL 60636-1039. Tel. 312-434-4545.

A. Zailskas

SU VILTIMI NUSIMESTI VERGIJOS PANČIUS

Kęstutis Grigaitis

(Pabaiga. Pradžia Nr.23)

Vytautas Alesiūnas buvo jaunas vaikinys, 17-18 metų amžiaus, ką tik pavasarį baigęs gimnaziją. Kadangi jis buvo vietinis gyventojas, tai 9 žmonių grupei vykstant į nakties žygį, jis buvo paskirtas kelrodžiu. Grupės užduotis buvo, priartėjus prie kelio, apšaudyti juo žygiuojančią kariuomenę ir po to vėl pasitraukti atgal į Šepetą. Prieš išvykstant grupei, aš dar paklausiau Alesiūno, gal jis norėtų pasilikti būveinėje, o jo vieton paskirti kitą kelio vadovą, bet jis nesutiko, sakydamas, kad nuo vaikystės jam vietovės gerai žinomos (jo tėvų ūkis buvo apie 1 km nuo Šepetos) ir išvesias grupę iš durpyno prie kelio, kur bus gera uždanga ir geras kelio matomumas. Lyg nujausdamas kažką negero, aš dar užklausiū jo, jei teks susikauti su rusais, ar nebijos. Rodydamas į kabantį prie šono parabelį atsakė, jog turįs gerą ginklą ir nieko nebijąs.

Praslinkus maždaug 45

minutėms, išgirdome išvykusios grupės kryptimi smarkų šaudymą. Pakvietęs keletą partizanų, skubėjau šūvių kryptin. Sutikau grupę besitraukiančią atgal. Grupei vadovavęs puskarininkis pranešė, kad netikėtai iš krūmų iššokę į kelią, susidūrė su nemaža rusų karių vora. Pasirodo, Alesiūnas paklydo ir išvedė ne į numatytą vietą. Partizanai pirmieji atidengė ugnį ir šoko atgal į krūmus, bet Alesiūnas, būdamas kelio viduryje, nespėjo to padaryti ir buvo nukautas. Sugrįžus atgal į slapstymosi vietą pasigedome pakely prisijungusio kario, kaip vėliau paaiškėjo, Aleksyno. Koks jo likimas tuomet nežinojome. Tik kai sugrįžome į Kupiškį, sužinojome, kad jis yra žuvels. Vietiniai žmonės pasakojo, kad po minimo susišaudymo matę kelyje 5 rusų karių lavonus, kurie vėliau buvo atgabenti į Kupiškį.

Šepetos durpyne prisilaikėme berods iki birželio

28 d. Kupiškyje esanti karinė igula, o taip pat milicija žinojo, kad Šepetoje yra ginkluotų žmonių. Bijodami, kad rusai nepradėtų vietovės valymo, per vietinius gyventojus paskleidėme gandus, jog čia esama nuleistų vokiečių desantininkų. Gandai pasiekė rusus ir jie, bijodami, kad desantininkai neišsiveržtų į Kupiškį, maždaug 2 kilometrų ruože prie Šepetos įrengė apie 10 sunkiųjų kulkosvaidžių lizdų. Pasirodo, buvo abipusė baimė. Reikia pridurti, kad Kupiškyje stovėjo lietuvių artilerijos pulkas, bet, dar prieš prasidedant karui, buvo išvykęs į poligoną ir pasilikę buvo tik nedidelis skaičius kareivių, kurie pirmąją karo dieną apleido kareivines. Antrą karo dieną prie mūsų būrio prisijungė pasišalinusių iš kareivinių karių būrys, vadovaujamas leitenanto Gudelio.

Būriui vadovavome Zovė ir aš ("dvoika"), tačiau kiekvieną numatomą žygį apsvarstydavome su visais partizanaus.

Be dviejų minimų būrių, Kupiškio apylinkėse buvo spontaniškai susiorganizavę

sių ir daugiau panašių būrių. Jokios bendros vadovybės tuo laiku nebuvo. Kiekvienas būrys veikė savistoviai ir naktinių žygių metu saugodavomės, kad nesusikautume su saviškiais. Laimei tas neįvyko.

Nuo pat pirmos karo dienos didelis traukinių judėjimas vyko nuo Panevėžio Rokiškio link. Kartą su keleta žmonių vykau išardyti viename posūkyje geležinkelio liniją. Nuvykę radome, kad tas jau buvo kitų atlikta anksčiau ir to pasėkoje buvo rasta nuriedėję keli vagonai, kurių viename buvo palikti dviejų uniformuotų milicininkų lavonai. Lavonuose buvo aiškiai matomos šautinės žaizdos. Tas rodo, kad netoliese buvo kiti partizanų būriai ir buvo įvykęs susišaudymas.

Trečiadienį vakare pasislėpę stebėjome rusų kareivių judėjimą vieškelio nuo Panevėžio link Rokiškio. Geležinkelis jau nebeveikė, nes kelias daugelyje vietų buvo partizanų išardytas. Rusų kareiviai grupavosi Kupiškio geležinkelio stotyje. Bet tai buvo nebe kovingi daliniai, o

besitraukiančių pavienių karių būrys. Apskaičiavome, kad galėjo būti apie trejetas tūkstančių, bet ginkluotų buvo tik keletas.

Berods birželio 28 d. ryte (dėl datos nesu tikras) pajudėjome Kupiškio link. Ar rusai jau buvo pasitraukę, nežinojome, tadėjome atsargiai ir žvalgydami gatves. Artėdami prie centro, pamatėme plėvesuojančią mūsų tautinę vėliavą. Rusai Kupiškį jau buvo apleidę.

Leitenantas Gudelis buvo paskelbtas Kupiškio komendantu. Apie antrą val. dienos pasirodė pirmieji vokiečių daliniai. Kažkurio dalinio generolas įsitaisė būstinę Kupiškyje. Mes, trys karininkai, prisistatėme jam ir pareiškėme, kad komendantu yra leit. Gudelis. Žodiniai jis su tuo sutiko ir pavedė mums rūpintis Kupiškio tvarka. Mūsų "gaspadoriavimas" tęsėsi trumpai. Tos pat dienos vakare buvome pakviesti pas tą patį generolą ir jis pranešė, kad Kupiškio tvarkymą perima vokiečiai ir komendantu skiriamas Liovė, o mes periname jo žinion (dėl Liovės (Nukelta į 7 psl.)

KORĖ IR TARNAVO LIETUVAI

(Dailininkui ir diplomatai
Adalbertui Staneikai - 110 metų)

Iš Kaune veikusių pastaruoju metu parodų bene pati įdomiausia buvo Adalberto Staneikos (1885-1962) kūrybos paroda. Paprastai parodos sudomina originaliais, nepakartojamais eksponatais, Staneikos kūrinių originaliais nepavadinsi. Jo tapytiems darbams daugiausia būdingas akademinis piešinys ir akademinų mokyklų komponavimo principai. Tačiau paroda savita. Pirmiausia tuo, kad joje buvo eksponuojami daugeliui nežinomi autoriaus darbai. Antra, tai pirmoji individuali dailininko paroda Lietuvoje. Ir trečia, Adalbertas Staneika, asmenybė, patraukianti ne tik kūryba, bet ir savo gyvenimo taurumu bei pilnatve: mokėjo net devynias kalbas (be lietuvių - italų, prancūzų, anglų, vokiečių, ispanų, lotynų, lenkų ir rusų), už diplomatinis nuopelnus apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino, Latvijos 3 Žvaigždučių, Estijos Nepriklausomybės ir Italijos Pagyrimo ordinais.

Plačiau sužinoti apie Staneikos kūrybą ir gyvenimą muziejininkams padėjo artimas dailininko bičiulis Feliksas Andriūnas, gyvenantis Amerikoje. Prieš porą metų M.K.Čiurlionio dailės muziejui F.Andriūnas pado-

vanojo apie 20 A.Staneikos tapybos darbų, per 200 piešinių ir monografiją apie A.Staneiką, kurios autoriumi ir sudarytoju yra pats F.Andriūnas. Monografija išleista 1987 metais Amerikoje anglų kalba. Iš dovanotų ir saugomų muziejuje kūrinių Paveikslų galerijoje surengta A.Staneikos kūrybos paroda.

Dailininkas ir diplomatas
A. Staneika. Autoportretas 1958.

Parodoje eksponuota apie 40 tapybos darbų, apie 70 piešinių, o taip pat fotodokumentinė ir epistoliarinė - J.A.Herbačiausko, P.Kalpoko, P.Rimšos, J.Vienožinskio laišakai - medžiaga (parodos informacinio leidinio autorė, monografijos iš anglų į lietuvių k. vertėja M.K.Čiurlionio dailės fondų saugotoja Rasa Kisielis).

Amžininkai Staneiką prisimena buvus dideliu al-

truistu ir humanistu, dažnai vadinamu "Švelnios sielos patriotu". Daugelis Staneikos charakterio savybių - geraširdiškumas, darbštumas, pareigingumas, - paveldėta iš tėvų. Jo mama, Karolina Prialgauškaitė, švelnaus ir gero charakterio žemaitė. Tėvas, Antanas Staneika, gerai mokėjęs prancūzų ir italų kalbas, pasižymėjęs 1863 metų sukilėlis, buvo ištvermės ir drąsos pavyzdžiu savo sūnui. Nuolat persekiojamas rusų okupacinės valdžios Antanas Staneika buvo priverstas bėgti iš Lietuvos į Austrijos valdomą Galiciją (dab. Lenkija). Čia ir gimė Adalbertas. Vidurinę mokyklą baigė Krokuvoje ir ten pat 1904 metais įstojo į dailės akademiją. Toliau dailės studijas gilino Miunchene (1909), Paryžiuje (1910-1912) ir Romoje (1912-1918). Italijoje išgyveno ligi 1930 metų: pradžioje studijavo, vėliau mokytojavo, o nuo 1921 metų buvo pakviestas tarnauti Lietuvos pasiuntinybėje Romoje. 1930 metais persikėlė į Kauną, kur dešimt metų iki bolševikų okupacijos dirbo Užsienio reikalų ministerijoje patarėju. Klausiamas, kaip suderina kūrybinį dailininko darbą su diplomato pareigybe, Staneika atsakydavęs: "menas - tai mano pašaukimas, o diplomato darbas padėdavo patekusiems bėdon - rėmė studentus, gelbėjo žydus, šelpė vargstančius. Žinia, dirbdamas Užsienio reikalų ministerijoje Kaune, artimai bendravo su kitų šalių diplomatinėmis atstovybėmis. Šių ryšių dėka padėjo žydams išgauti išvykimo Amerikon vizas. Staneika ne vieną kartą vežiojo žydams, uždarytiems Vilijampolės gete, maistą. Jo žmona, gydytoja Marija Staneikienė, slėpė žydus, vaikus ir suaugusius, ligoninėje, registruodama juos kaip gydyklos pacientus.

Nuo bolševikų okupacijos 1944 metais Staneikos

pasitraukė į Vokietiją, kur 1945-1949 metais turėjo dailės studiją Ravensburge. Vokietijoje bendravo su dailininkais, nutapė daug kultūros, visuomenės veikėjų, jų šeimų narių portretų. Šie portretai buvo eksponuojami 1946 metais Baltijos šalių parodoje Baden-Badene. 1949 metais atvyko į Ameriką ir apsigyveno Wyncote (Philadelphia). Čia įsteigė dalės studiją ir atsidėjo vien tapybai. Wyncote su žmona praleido visą likusį gyvenimą.

Staneika yra bendravęs su Čiurlioniu, laikė jį vienu žymiausių šio šimtmečio koloristu. Jis prisimena, jog teiravėsi Čiurlionio, kodėl šis tapęs ne ilgaamžiumi alieju mi, o naudojās nepatvarias medžiagas. Čiurlionis atsakęs, jog aliejinių dažų spalvinis paviršius neperduoda tam tikrų skambių niuansų, kurie jam labai svarbūs. Be to, jam patinka jausti spalvinį paviršių tapant, panašiai kaip skambinant pianinu pirštais junti klaviatūrą; labiausiai čia tinka pastelės technika. bas - pareiga Lietuvai". Ir tikrai, dirbdamas pasiuntinybėje Staneika neapleido dailės studijos. Bet jai atsidėti galėjo tik priešokiais, švenčių dienomis.

Pirmoji pažintis su tėvų žeme buvo 1904 metų vasarą, kuomet trys Krokuvos dailės akademijos studentai Adalbertas Staneika, Petras Rimša ir Adomas Varnas pėsčiomis apkeliaavo visą Lietuvą. Tėvynės grožis, sodiečių sąžiningumas ir gerumas pakerėjo Staneiką, nuo tada prisiminimuose lietuvių ūkininkus vadindavęs Lietuvos aristokratais. Ir vėliau savo vasaras Staneika praleisdavo Lietuvoje. Su V.Putvinskiu svečiavosi Žemaitijoje, bičiuliauosi su rašytojomis Gabriele Petkevičaitė - Bite, Žemaitė. Atostogų metu nutapytus Žemaitės, G.Petkevičaitės, J.A.Herbačiausko, Romerio portretus ekspoz-

navo kartu su M.K.Čiurlioniu, P.Kalpoku, P.Rimša, A.Varnu ir kt. 1908 metais II lietuvių dailės parodoje Vilniuje.

Dirbdamas diplomato darbą, nenuilstamai veikė Lietuvos naudai. Po Pirmojo pasaulinio karo, nuo Lietuvos atplėsus Vilnių ir Klaipėdą, Lenkija ir Vokietija per spaudą ir radiją stengėsi patraukti visuomenės nuomonę savo pusėn. Staneika per vienerius metus Italijos spaudoje paskelbė net 62 oficialius pareiškimus ir 26 straipsnius Vilniaus ir Klaipėdos sugrąžinimo Lietuvai klausimu.

Gyvendamas Kaune aktyviai dalyvavo miesto kultūriniam ir visuomeniniam gyvenime. To meto ministerijos pareigūnai rašė, jog "Staneikos tikslai geri ir gražūs - žmonių gerovė ir laisvė". Ir tikrai, Staneika visais

Staneika prisipažįsta, jog susipažinęs su Čiurlionio simboline kūryba, abstrakčios tapybos darbais, mėgino pats, pamiršęs akademistinės tapybos taisykles, kurti svajonėse matytas spalvines formas. Tačiau nepavykus jų šiuolaikiškai perteikti, dailininkas tuos darbus sunaikinęs. Vėliau A.Staneikos meninį stilių formavo trys faktoriai - diplomatinė tarnyba, dailininko universalumas ir realistinio akademizmo kryptis.

Staneikos kūrybinė ir diplomatinė veikla dar nėra pakankamai suvoktos, tyrinėtos. Ar šio diplomato reikšmė lietuvių nepriklausomybės istorijoje nėra didesnė už jo tapybos reikšmę? Kita vertus, ar ne svarbiausia yra tai, ką jis pasiekė kaip asmenybė savo moraline valia, skleidžiama gėrio šviesa?

Harmoningas santykis su savim ir pasauliu pakylėjęs A.Staneiką prie būties šviesos. Šviesos išpūdis jam itin svarbus. Piešinių ekspozicijų salė tviska: įsiziūrėję į piešinius išvelgiame Dievo, šventųjų, dangaus švytėjimą. Švyti ir mintis...

Rita Melinskaitė (KL)

SU VILTIMI NUSIMESTI VERGIJOS PANČIUS

(Atkelta iš 6 psl.)

pavardės nesu tikras). Tiek tikra, kad bolševikų okupacijos metu Liové buvo Kupiškio gimnazijos vokiečių kalbos mokytojas ir buvo vietos komunistų komiteto narys. Visi jo saugojomės. Pasirodo, buvo Gestapo atstovas.

Paskrus Liové komendantu, Zovė ir aš pareiškėme, kad rusams pasitraukus mums nebėra kas veikti ir norime grįžti prie savo pareigų, kurias turėjome iki rusų okupacijos. Iš sykio nenorėjo mūsų paleisti, bet galop sutiko ir liepos 2 d. atvykau į Panevėžį.

Laikau, kad partizaninis veikimas baigėsi tuo momentu, kai rusai apleido mūsų kraštą. Man išvykstant iš Kupiškio tik keletas būrio narių pasiliko Liové žinioje, dauguma išsiskirstė į namus. Tuo būdu ir pats būrio veikimas baigėsi.

Kaip jau minėjau, liepos 2 d. pavyko atsipalaiduoti iš Kupiškio ir atvykti į Panevėžį. Čia radau susiorganizavusį Panevėžio Apsaugos štabą, kurio priešakyje buvo

pulk. Stapulionis; jo padėjėjais buvo pulk. Genys, pulk. Koreiva, kap. Gumbinas, o man atvykus, buvau pakviestas ir aš būti jo padėjėju.

Būdamas Apsaugos štabe, stengiausi surinkti duomenis apie nužudytus asmenis ir kokiomis aplinkybėmis jie žuvo. Be kita, ko pravedžiau kvotą, kaip buvo nužudyti 3 gydytojai: Mačiulis, Žemgulys ir Gudonis.

Prof. Jurgis Elisonas pateikė man sąrašą asmenų, nužudytų prie Panevėžio cukraus fabriko. Visur jie figūruoja kaip cukraus fabriko darbininkai. Tikrumoje, tai kupiškėnai, suimti pirmąją ir antrąją karo dienomis.

Tomis dienomis ir aš buvau Kupiškyje rusų saugumo paieškomas, bet suėmimo išvengiau, nes jau buvau Šepetoje. Sužinojome, kad suimtieji trečiadienį bus vežami į Panevėžį. Stengėmės priartėti prie Kupiškio geležinkelio stoties ir suimtuosius išvaduoti, bet tas mums nepavyko

Dirvos bendradarbis Antanas Dundzila (d.) kalbasi su Lietuvos Krikščionių Demokratų frakcijos Seime seniūnu Ignacu Uždaviniu Washingtone.

R. Razgaitienė nuotr.

DVIRAČIU Į LIETUVĄ

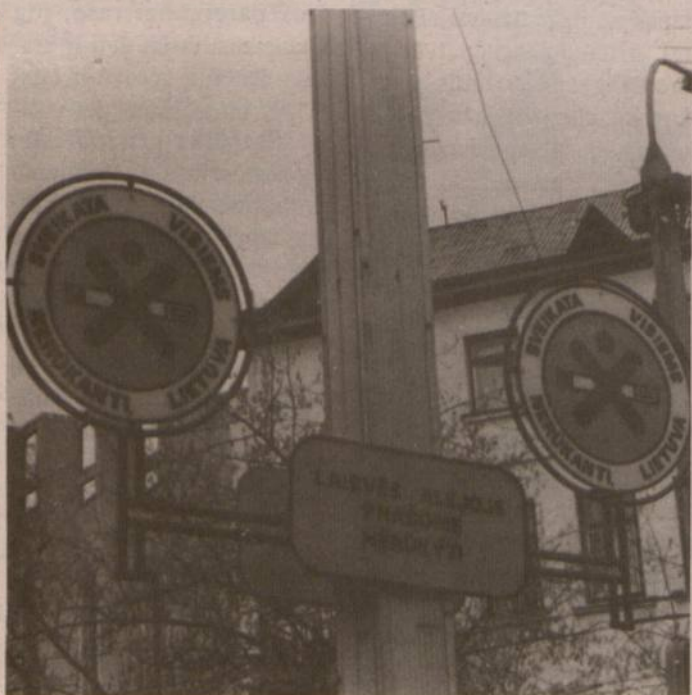
Edmundas Čapas

(Tėsinys. Pradžia Nr.21)

Pačios įdomiausios uniformos, kurias aš mačiau Lietuvoje, buvo policininkų – mėlynai žalios, gilios spalvos (niekur kitur – nei JAV, nei Europoje aš nemačiau tokios spalvos), juodas kaklaraištis ir pusilgiai, suvarstomi juodi batai – jos buvo naujos ir atrodė labai gražiai.

Pagalčiau atsidūriau Kauno senamiestyje, gerai sutvarkytame ir su išsaugotais senoviškais pastatais, kokių daug mačiau ir Europoje. Senamiesčio skvere sustojau

Du vakarus praleidau giminių namuose ir patyriau tai, ką ir kiti mano draugai, kurie lankėsi Lietuvoje ir pasakojo vėliau man: "Būk pasiruošęs – sėdėsi ilgai prie stalo, nukrauto daugybe patiekalų, bus daug gyvų diskusijų įvairiomis temomis ir, žinoma, bus išgeriama daug taurelių". Vienos tokios vakarienės metu giminautės mama, visą vakarą sėdėjusi rimta išraiška ir tyliai stebėjusi mane, maždaug po valandą trukusios diskusijos, kai visi

Ženkla, draudžiantys rūkyti Laisvės alėjoje.

Autoriaus nuotr.

nustebęs, kai pamačiau daug vestuvių. Man tai priminė fabriko konvejerį: jaunikis su nuotaka įeidavo į valstybinį pastatą iš vienos pusės pro duris, o po 20 min. pasirodavo prie išėjimo iš kitos pusės. Vienu žodžiu – "įėjo lietuvaitė, išėjo – lietuvienė"! Tą kartą skvere mačiau mažiausiai 15 vestuvių grupių, visos nuotakos buvo baltomis suknelėmis, retkarčiais būryje būdavo žmonių, pasiūšusių tautiniais drabužiais.

Pagalčiau aš susitikau su savo giminėmis, kurie didžiuliamis parodė istorines Kauno vietas. Jie gyveno miesto šiaurinėje dalyje viename iš monotoniškų mikrorajonų, kokių aš jau daug buvau matęs keliaudamas per Rytų Europą – prie Prahos, Varšuvos ir Budapešto – ir kurie iš išorės atrodė labai panašiai kaip JAV neturtingų žmonių valstybiniai daugiabučiai namai. Tik tai Lietuvoje aš pagalčiau turėjau galimybę pamatyti, kaip atrodo tokių butų viduje. Mano giminių butas buvo erdvus, švarus, skoningai įrengtas ir pilnas patogių baldų. Šios kelionės metu aš pabuvojau daugelyje tokių namų, ir butai juose buvo panašūs, tik gal skyrėsi dydžiu ir prabanga.

trumpam nutilome, pasilenkė prie savo dukters ir pašnibždom paklausė: "Ar jis mato, kad ant stalo yra agurkų? Kodėl jis jų nevalgo?" Man taip ir nepavyko įtikinti mano giminačių ir kitų lietuvių, pas kuriuos svečiauvausi būdamas Lietuvoje, kad jie neturėtų man siūlyti maisto 2 ar 3 kartus daugiau, negu aš pajėgiu suvalgyti.

Po vakarienės jie mane nuvežė į viešbutį, palydėjo iki pat durų ir griežtai prisakė neišeiti iš kambario (buvo maždaug pusė dvyliktos) – nes mieste labai pavojinga. Tačiau kai jie išvažiavo, aš neiškenčiau ir išėjau pamatyti, tą "pavojų". Tris valandas aš vaikštinėjau po Kauno centrą ir grįžau "nusivylęs": ne kartą turėjau progos įsitikinti, kaip iš tikrųjų gali būti pavojinga tokiu metu vaikščioti Clevelando ir kitų JAV miestų, kuriuose teko gyventi (New Yorko, Washingtono ar Pittsburgho) centre. Ir jei aš norėčiau apibūdinti tą pavojingumą, kurį "patyriau" Kaune, turėčiau pavartoti vieną, šiandien ypač lietuvių jaunimo mėgstamą žodį – "nieko". Šį žodį išgirsi, kaip atsakymą, jei paklaustum: "Kaip gyvenai?", "Ar patiko Kaunas?", "Ar patiko pica?", "Kaip sekasi?" ir t.t.

Teko gatvėje sutikti sovietinius kareivius...

Autoriaus nuotr.

"Apsikabinus" Nemuną

Kai ruošiausi šiai kelionei, tiksliai nežinojau, kur lankysiuosi, gal daugiau laiko praleisiu Dainavoje ar Ignalinos rajone, o gal važinėdamasis po Žemaitiją ar Vilnių. Žinoma, daug lemia oras. (Kai lyja, dviračiu geriau nevažiuoti, o apsistoti miestuose ar susitikti su draugais.)

Neturėjau griežto kelionės tvarkaraščio, tačiau gerai

buvau teisus! (Kai po pusantros metų dirbau Lietuvoje ir lydėdavau JAV kariškius į Klaipėdą, Šilutę ar Tauragę, tai visuomet važiuodavome būtent tuo keliu, nors jis buvo ilgesnis ir siauresnis už autostradą, ne kartą sustodavome ir aš kolegoms rodydavau visas nuostabias Panemunės vietas.)

Gegužės 4 d. išvykau iš Kauno į Jurbarką. Kelios didelės upės įteka į Nemuną iš

ryti buvo būtina, nes jau buvau patyręs, kokie lietuviai vairuotojai. Užėjęs į bažnyčią, pamačiau aukštai ant pastolių kunigą, kuris remontavo pagrindinį įėjimą. Kalbėjomės keletą minučių, pokalbis sukosi daugiausia apie remonto būtinumą, tai ir aš supratau, kai pasivaikščiojau po bažnyčią, kur mane ypač sudomino didžiuliai paveikslai ant sienų – kryžiaus keliai, kokių retai mačiau. Šventoriuje pamačiau dvigubą kryžių tarp kitų tradicinių puošnių kryžių, pavaikštinėjau po kapines, kurios buvo ant tos pačios kalvos šalia bažnyčios. Daug antkapių buvo su nuotraukomis, bet man naujiena buvo paminklai su meniškai išraižytais akmenyje mirusiųjų portrais. Būčiau daugiau laiko praleidęs Raudondvaryje, bet per daug toli ir aukštai buvau nuo Nemuno, trukdė ir medžiai.

Pradėjau važiuoti į vakarų pusę labai judriu keliu. Maždaug po pusvalandžio kelias ėmė leisti žemyn, į Nemuno slėnį ir į Vilkijos miestelį, kuris labai man priminė tipišką kalną (appellacion) miestelį JAV. Miestelis įsikūręs dešiniajame upės krante ir turi daug pakopų, kurios kyla aukštyn, o slėnio aukščiausioje vietoje stovi didelė, raudonų plytų, su dviem sidabriniais bokštais

Po sutuoktuvų ceremonijos Rotušėje, jaunavedžiai su palyda fotografavosi prie paminklo poetui Maironiui.

Autoriaus nuotr.

žinojau jos tikslus: įvažiuoti į Lietuvą iš Lenkijos, pabuvoti pajūry, aplankyti mielą pusėsėrę Živilę Šiauliuose ir pakeliauti Panemune tarp Kauno ir Jurbarko. Iš praeity buvusių mano kelionių dviračiu gerai žinojau, kad geriausia važiuoti keliais, kurie eina palei upę – jie visada būna lygūs ir dažnai labai vaizdingi. Labai geras pavyzdys to, apie ką aš kalbu, būtų keliai Vokietijoje palei Rhein, Neckar ir Nagold upes. Žemėlapyje aiškiai parodytas kelias tarp Kauno ir Jurbarko kaip tik ir bėga visai šalia Nemuno krantų. Aš spėjau, kad tai turėtų būti labai vaizdingas kelias – ir aš

šiaurinės pusės. Pirmiausia aš persikėliau per Nerį, kur ji įteka į Nemuną, Kaune. Stengiausi kuo greičiau pervažiuoti nepatrauklią Kauno vakarinę dalį. Neužilgo kirtau tiltą per Nevėžį Raudondvaryje. Ir čia mačiau didelę elegantišką bažnyčią ant aukštos kalvos. Nutariau kopti pėsčiomis į tą kalną, veddamas dviratį keliu į Raudondvario centrą. Kelias buvo status, siauras, labai vingiuotas ir pilnas automobilių, autobusų ir sunkvežimių. Pa-prastai tokiu atveju ir dar kai ant dviračio yra daug bagažo (ir prieš eismą) yra daug saugiau eiti, o ne važiuoti, tačiau dabar taip da-

bažnyčia. (Atrodo, kad tokio stiliaus bažnyčios populiarios Lietuvoje, vėliau panašias mačiau Kelmeje, Palangoje, Žemiuose, Jurbarko ir Anykščiuose.) Vilkijoje pamačiau keltą, (kuris galėjo perkelti maždaug 6 automobilius), ant kurio išdidžiai plevėsavo Lietuvos trispalvė. Tai buvo pirmas laivas, kurį mačiau su Lietuvos vėliava! Vilkijoje daugelis namų – senos ir sukrypę medinės trobelės, dažniausiai nudažytos geltonai, arba balti plytiniai namai pastatyti taikantis prie kalnuotos vietovės, ir tai miesteliui suteikia savotišką charakterį.

(Bus daugiau)

RINKIMAI

Vladas Vilekš

Užsukau pas savo draugą Florijoną. Aš dažnai pas jį užsuku. Tiesą sakant, ne aš, bet mano automobilis. Jis jau senai ištarnavo pensijos amžių, bet pradėjo gyvenimą iš naujo. Po šimto tūkstančių mylių vėl pradėjo jas skaičiuoti iš naujo. Reiškia nepasiduoda ir į visokias medicare ir social security žiūri su panieka. Taigi, tas mano automobilis sustojo prie Florijono durų. Kaip tas mūsų prabočių arkliukas, kuris sustodavo kur jam reikia. Pirmiausia prie karčiamos, o paskui prie namų. Geri buvo arkliukai. Neveltui valstybės ženklą garbe papuošėme.

Florijonas atidarė duris ir įknibio į laikraščius.

– Florijonai, kas tau? Nei gero pasveikinimo man nenumetėi, į laikraščius įsikišau.

– Palauk. Dar vieną žinią turiu paskaityti. Tu neturėsi nieko prieš, jeigu aš apšvietos noriu daugiau įgauti.

Florijonas dar minutę skaitė, o paskui suglamžė laikraštį ir numetė. Ir taip toli jog supratau, kad pasipiktino turiniu. Laikraštis taip pagimdytas, kad negali niekuo kitu piktintis tik turiniu. Atseit ką rašo visokie rašytojai, kurie nevisados suderina savo protą su gyvenimo srove. Bet popieris kantrus. Viską iškenčia.

Florijonas sako:

– Iš praeities mes semiamė stiprybę. Taip mūsų tautos himne pasakyta. Pradedu iš praeities. Gal tu geriau suprasi. Praeityje, kuri nebuvo taip labai toli. Pareina nuo to, kaip tu metus skaičiuosi. Na, gal prieš pusimtį metų...

Matau, kad pradėjai žiovauti. Nors, laikydamasis visų inteligencijos taisyklių, užsidingi burną ranka. Tad šiek tiek sutrumpinsiu. Pradėsiu nuodugnai. Kai aš rinkausi žmoną... Įsidėmėk tą žodį: rinkausi, nes čia visa esmė mano pasakojimo. Taigi, kai rinkau žmoną, labai ilgai rinkau. Mano giminės taip pat rinko. Tėvas sakė, kad netikusi, nes nemoka žirnių sriubos virti. Ką tu su tokia darysi. Mama taip pat kritiškai žvilgsniais mano numatytą matavo. Nemoka siūti. Sagos nesugebės prisiūti. Vaikščiosi atlapais marškiniais, o neduok Dieve, pravirom kelnėm. Čia buvo labai svarus argumentas. Brolis sakė, kad ji šalaputrė. Žvilgčioja į kitus vyrus, kurie nei sulūžusio skatiko neverti. Sesuo pareiškė, kad jos plaukai dažyti ir kitos kūno dalys labai įtartinos. Mano geras draugas turėjo visai politiškai blaivią nuomonę. Ji tave aplink pirštą vynios. Bet aš vistiek pasirinkau šalaputrę, nemokančią siūti, nemokančią žirnių sriubos virti, dažytais plaukais ir įtartinais pridėkiais ir specialistę aplink pirštą vynioti. Kai kas išaiškėjo, kad tiesa, bet jau buvo per vėlu.

– Florijonai, įžanga gera, bet tu kaip tie filosofai ir profesorai atvažiavę iš Lietuvos kalba mums apie tai ką mes jau senai žinome. Pasakyk, ką norėjai pabraukti?

– Štai ką. Kiek mes nekalbėjome, kiek nerašėme, o Lietuvoje išsirinko tokius, kurie neturi jokio supratimo apie demokratiją, nors vadinama save demokratais. Kaip

(Atkelta iš 2 psl.)

po vidinių nesutarimų pačioje Europoje, kas benorės duoti kareivių tokiai kariuomenei, kuri užsiima tik maisto pristatymu civiliams gyventojams ir negali gintis nuo karingų serbų.

• Izraelio darbiečių vyriausybė, Amerikos spaudžiama, sutiko pradėti derybas su Sirija. Ši reikalauja Izraelio pasitraukimo iš Golano aukštumų, kur jau gyvena tūkstančiai izraelitų. Jų sodybas Izraelio vyriausybė žada iškelti, nors Izraelio opozicija tam priešinasi. Premjeras Rabinas pasiūlė šį klausimą išspręsti Izraelio referendumo keliu. Manoma, kad balsuotojai, nors ir norėdami taikos, pasitraukimą iš Golano atmes.

• Britų lordas Owen, buvęs ilgametis Europos Sąjungos atstovas, ieškojęs taikos Bosnijoje, pasitraukė iš pareigų. Jis pareiškė spaudai, kad Jungtinių Tautų taikos kariuomenė turės pasitraukti iš Bosnijos dar iki šių metų galo.

• Prezidentas Clintonas pareiškė svarstysiąs laikiną JAV kariuomenės panaudojimą, padedant Europos taikos kariuomenei persigrupuoti,

kurios labai nori ištekti neparodo savo būdo prieš vestuves.

– Bet, rodosi, su savo žmona sugyveni.

– O ką gi darysi? Gyvenu kompromisais. Ką ji nori gauna. Tas vadinama šeimyniniu darniu sugyvenimu. Girdėjai seną posakį? Valdžia ir žmona vienodi. Biskį myli, biskį neapkęnti, biskį kitos nori.

Buvau nustebintas tokiomis drąsiais Florijono išvedžiojimais. Tik vėliau paaiškėjo, kad Florijonienė savaitę išvažiavusi pas savo seserį.

Iš visur apie viską

ti Bosnijoje. Britai paskelbė, kad britų karinės jėgos Bosnijoje gaus sustiprinimą ir sunkesnių ginklų. Jei serbai nepraleis civiliams siūniamo maisto žemės keliais, bus naudojami britų helikopteriai.

• Ispanijos savivaldybių rinkimuose daug svarbių vietų pralaimėjo socialistų partija. Spėliojama, kad valdančioji socialistų partija pralaimės ir parlamento rinkimus, kurie įvyks ateinančiais metais. Valdžiai kenkia labai didelis bedarbių skaičius.

• Pasaulinio karo pabaigos 50 metų sukaktį Japonijoje savotiškai paminėjo žuvusių tame kare japonų giminės ir draugai. Kai kurie kalbėtojai skelbė, kad japonai išgelbėjo Aziją nuo baltųjų kolonistų ir atnešė taiką bei pažangą. Kiti veteranų šulai pabrėžė atominės bombos panaudojimą virš Japonijos ir nušvietė japonų įnašą į II Pasaulinį karą ne kaip japonų invaziją, o kaip svetimų jėgų auką.

• Gegužės 25 d. Škotijoje įvyko papildomi britų parlamento rinkimai. Juos laimėjo škotų nacionalistų partija. Anksčiau tai apylinkei atstovavo konservatorius Sir Nicholas Fairbairn, o dabar išrinkta Škotijos atsiskyrimo nuo Anglijos propaguotoja Roseanna Cunningham. Iš viso škotų nacionalistų partija gavo 40.4 nuoš. visų balsų, darbo partija laimėjo 22.9 nuoš. ir konservatoriai – 21.4 nuoš. Balsuotojai parodė, kad vis daugiau škotų galvoja apie nepriklausomą Škotiją.

• Komunistinė Kinija, nežiūrint ekonominių reformų, vis dar neįstengia išmaitinti savo gyventojų ir šiemet vėl turės pirkti užsieniuose apie 12 milijonų tonų kviečių. Kanados ir Amerikos kviečių derliui nukentėjus nuo blogo oro, daugiau kviečių kinai pirs iš Australijos.

• Gudijos parlamento rinkimai nepavyko, nes antrajame balsavimo runde balsavo nepakankamas rinkėjų

skaičius. Spėliojama, kad to siekė ir prezidentas Lukašenka, suspėjęs referendumu įteisinti savo galią valdyti dekretais.

• Senatas patvirtino respublikonų gaires pasiekti iki 2002 metų balansuotą valstybės biudžetą, tačiau nepasiūlė mokesčių mažinimo, kol biudžetas bus subalansuotas. Dabar teks derinti senato planus su Atstovų Rūmų numatytu mokesčių mažinimu, kuris per septynerius metus siektų 350 bil. dol.

• Iš pareigų pasitraukė visa Chicagos miesto viešųjų butų valdyba. Išaiškinta visa eilė prasižengimų. Viešieji butai perimti tvarkyti federalinės vyriausybės. Kritiškai šiuos skurdžių apgyventus namus vadina "vargšų sandėliavimu".

• Anksčiau didžiosios biznio bendrovės pabrėždavo savo prekybos ryšiuose su atsilikusiomis šalimis aplinkos apsaugos įstatymų reikimą, dabar daug bendrovių atsisako prekiauti, jei prekių gamyboje naudojami nepilnamečiai vaikai. Kaltinami kilimų gamintojai, kuriems praverčia vaikų maži piršteliai rišant kilimo mazgus, Bengalijoje vaikai verčiami dirbti siuvyklose po 14 val. per dieną. Kai kur vaikai naudojami skinti plantacijose gėles, siunčiamas į turtinguosius kraštus lėktuvais.

• Jordanas išsiuntė du palestiniečių Hamas organizacijos vadus iš savo teritorijos, tuo pradžiugindamas Izraelį ir Palestinos valdžios vadą Arafatą.

• Afrikos žmogaus teisių organizacija paskelbė, kad Ruandos pabėgėliai, buvę hutų genties kareiviai, ruošiasi sugrįžti su ginklais rankose į savo tėvynę. Juos Zairo pabėgėlių stovyklose apginkluoja ne tik Zairo valdžia, bet karininkus paruošia ir Prancūzija. Pabėgėlių stovyklose dar liko šimtai tūkstančių. Buvusių kareivių hutai turi apie 40,000.

**HOME
BANK**

Cleveland's hometown bank.

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME BANK didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME BANK padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir pataravimus finansinėse operacijose.

HOME BANK, FSB siūlo šiuos pataravimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME BANK, F.S.B.

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 348 - 8809

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available – worldwide

**EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE**

passports • visas
prepaid tickets

**SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS**

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

LIETUVAI RENGIAMAS IŠDAVIKĖS VAIDMUO

(Atkelta iš 3 psl.)

suprasti, bet savęs išsižadėti - ne. Stalinas siekė pasaulinės revoliucijos, Hitleris irgi siekė pasaulinio viešpatavimo, pradžia - naujosios Europos, arijų valdomos. Hitleris pralaimėjo, bet pralaimėjimą nutęsė iki 1945 m. gegužės. Stalinas savo tikslo nepasiekė - gavo tik pusę Europos, o ne visą, tik pusę Berlyno. Tai suprato ir iš laimės nesvaigo. Vakarai apsigynė, paaukojo grobuoniui Vidurio Europą.

"Partija klasės, einančios užkariauti pasaulio (M.Frunzė) tikslo nepasiekė. Tačiau ir po 50 metų nerimsta. Su Vakarų parama laimėtas karas, kontribucijos ir teritorijos dar sustiprino bolševizmo militarizmą. O jis ir pražudė. Dabar pradeda vėl kaip Leninas - per pasaulinę karštąją taiką. Nors jau gavo karo partijos vardą. Tai ta pati revoliucijos partija - amžinai gyvas virusas (patvariausia gyvybės forma - pusiau gyvybė). Blokados, desantai, alfos, omonai, smūgiai per energetiką ir finansus, dalyvavimas rinkimuose, derybų, delegacijų nušalinimai, kariniai tranzitai - tai tik nedrąsi pradžia. Daugiausia padeda nedoros pamokos - keroja melai, plėšimai, vagystės (vagiukai išsirinko vagis!), tikrai aziatiški žiaurumai ir kagėbistiški smurtai. Paskleista DAUG BAIMIŲ. Ir atviri grasinimai karine jėga. Pats Jelcinas mitinguoja prie Estijos sienos! "Teisinga partija" notelę galų gale paskelbė. Gal iš orumo prieš savo tautą ir kaimynes. O grasintojai - vieno vaidinimo artistai!..

Ar tauta supranta, kad grasinimai tikri, o ne kokie pagiriotų išsišokimai ar pataikavimai rusų nacionalizmui ar fašizmui norint juos apiraminti? Grasinimai tikri:

"normali valstybė svarsto jėgos panaudojimą" (Karasinai). Grasinimų tikslas aiškus - paskui pasiteisinti: mes išpėjom, mes geri ir teisingi, o revoliucijos logika ta pati - kas ne su Rusija, tas priešas, jei priešas nepasiduoda, tai M.Gorkis žino, ką daryti. Neapsigaukim grasinimų keista forma - niekšas grasinai, neoriai, nesolidžiai: kažkas lyg išleidžia aplinkraštį, kad kas kariaus Pabaltijį, bus neužmirštas, atlygintas; ambasadorius Kozyrevo pareiškimo nematęs, bet žinąs, kad jis taikomas Estijai ir Latvijai, o ne Lietuvai, nors taip tiesiai pareiškime nepasakyta (bet nežinojimas nuo bausmės neatleis).

Tai Lietuvai išimtis? Lietuvos nepuls? Ne, Lietuvą pasiims, Baltijos vienybės išdavike padarė - teisinga partija gražuojų atiduos, dar iš savo tautos pareikalaus ačiū pasakyti už išprievartavimą. Juk šitaip nuosekliai einamas pasidavimo mokslas! Lietuvos mankurtų karaliaus begėdiškoji formulė, kiekvienam asilui suprantama: reikėjo atėjūnams nesipriešinti, būtų nieko nedarė, - kas susidėjo, tam nedarė. Taip, dar ir atsilygino Judo sidabriniais - iš sunaikintų, pavergtų labo priplėštais! Lygiai kaip Karasinas: nelaukta stipri reakcija į šį visiškai nuspėjamą pareiškimą Rusijai atrodanti keista...

Penktoji kolona! Laukite atvažiuojant Globos (pagarsėjęs ekstrasensas. Red.) - jis išpranašaus ką suplanuota, kad žinotumėt, kada ir kaip išduoti. "Teisingos partijos" laukia nauji neblėstantys "tikrosios" rezistencijos žygiai. Tikrieji didvyriai - mankurtai! Valio! Ir tada jokių deklaracijų, jokių kontrolių, jokių kuprų, jokių atsiprašy-

mų, jokių plovimo srutų - turtingi ir gražūs, neniekingi ir švarūs, nors nukriose, bet galingi, pinigingi, prichvati-zavęsi, susiofšorinę prichvostizuosis, kaip šunyčiai. Tada - kam į tarpuakį, kam į kaktą, o kam medalį (Gedimino! nebūtinai Sniečkaus), kam personalinį išdaviko laipsnį. Liaudžiai? Liaudžiai - po prievaidą ir po elgetos krepšį, "kaime - dainas apie laimę". O ko daugiau depoliti-zuotiems?

Stalinas kūrė meną nugalėti. Nejaugi Lietuva tinka menui pasiduoti ir vergauti? Stalinas nugalėjo. Lietuva nepasiduos!

Ir po 50 metų - vienas raudonas, nors dar tik pusšėtonis. Bet kas tas antras - neaiškus belytis, greta jo juodos pergalės minėjimo tribūnoje? Ko jis taip baimingai nusišukęs žiūri, kaip atsigavęs piktadarys siautėja? Vienur nekaltą tautą žudo, kitur bailių kvailių apgauti taisosi. Tai gal ir to žiūrėtojo nei protingu, nei drąsiu, nei teisingu nelaiko? Juk ir šėtonas, nors šių savybių neturi ir turėti nenori, bet jų vertę išmano.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

TAUTOS FONDAS ĮAMŽINS LIETUVIŲ KANČIAS VAIZDAJUOSTE

New Yorkas. Tautos Fondas skelbia "Lietuvos Gyvosios Istorijos" projektą, kurio tikslas yra kuo greičiau vaizdajuostėse pradėti įamžinti Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir partizanų pergyvenimus. Tokios rūšies medžiaga turi istorinę ir archyvinę vertę ir papildys šiuo metu Lietuvoje leidžiamus atsiminimus. Gyvas žodis žmogaus, kuris pergyveno tuos laikus ir tas kančias, yra unikalus ir nepamainomai svarbus dokumentas.

Birželio mėnuo yra ypatingai skaudus savo prisiminimais lietuvių tautai. Tie atsiminimai neturėtų išblėsti ir likti tik popieriuose ar sausuose, kartais net klaidinančiuose dokumentuose. Kol dar turime gyvų sovietinio genocido liudininkų, juos ir jų liudijimus reikia skubiai užrašyti ir sukaupti. Tautos Fondo nuomone, yra itin svarbu šias asmeniškias istorijas įamžinti ateities kartoms,

kad joms būtų aiškūs to meto okupacinės valdžios kėsiai.

"Lietuvos Gyvosios Istorijos" projektą praveda Tautos Fondo Tarybos narė Rasa Razgaitienė. Patarėjai Lietuvoje yra: Arvydas J. Starčauskas (buvęs Genocido Centro vedėjas ir dabartinis Laisvės Kovų Archyvo istorikų grupės narys), Vytautas Musteikis (Liaudies Kultūros centro videografas) ir prof. Romas Vaštokas. Patarėjos Amerikoje yra Gintė Damušytė ir Daiva Kezienė. Filmas bus pradėdamas liepos mėnesį.

Norintys paaukoti "Gyvosios istorijos" projektui, prašome aukas rašyti: **LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION** ir siųsti: **351 Highland Blvd., Brooklyn, New York 11207,** pažymint ant čekio:

"Lietuvos Gyvoji Istorija".
**TAUTOS FONDO
INFORMACIJA**

★★★★★

Netekus brangaus tėvelio

A. † A.

JUOZO NORVAIŠOS,

reiškiame giliausią užuojautą Taupos Valdybos Nariui,
ŠARŪNUI NORVAIŠAI bei jo šeimai ir motinai VANDAI
NORVAIŠIENEI

Kartu liūdi –

Bostono "Taupos" Valdyba bei tarnautojai

LINAS VYŠNIONIS
Advokatas

Telefonas (216) 383-0225

24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts, OH 44143

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą pristatomi į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komerčinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-

Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiųsime smulkia informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092

Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.

Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

If you can spare 10 minutes,
We can spare \$10,000!

Play **Bingo** from the Ohio Lottery

Imagine winning \$10,000 in just 10 short minutes! It's possible with the Ohio Lottery Bingo Game. On each \$2 ticket, you get four Bingo cards and four chances to win — up to \$10,000! So

JOIN IN THE WINNING

play Bingo at your favorite Lottery retailer. And with luck, you could come out with \$10,000 to spare!

Lottery players are subject to Ohio laws and Commission regulations. For further information, call the Customer Relations Department, (216) 787-3200, during regular business hours.

CLEVELANDE ir apylinkėse

SUGRĮŽTUVĖS Į GIRAITĘ

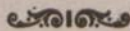
Skautiškos veiklos sezoną Clevelando Neringos ir Pilėnų tuntai birželio 5 d. pavakari užbaigė gamtoje – North Chagrin draustinėje, Paupio Giraitėje. Kiek ten buvo džiaugsmo, žaidimų ir pokštų! Skirtu laiku visi subėgo sueigon. Neringos tunte skautės įžodį davė Lina Gudėnaitė, Evelina Masiulevičiūtė ir Kristina Stankutė, o Milda Masiulevičiūtė davė jaunesniosios skautės įžodį. Pilėnų tunte Andrius Hudgins davė vilkiuko įžodį. Tradicinius kaklaryšių mazgelius rišo vadovai ir tėveliai.

Neringos tunte skautės veiklos metais turėjo varžbas. Pavyzdingos skilties vardą pelnė Liepsnelės. Nidai Hallal teko pavyzdinčiausios sesės vardas. Nei vienos sueigos nepraleidusios sesės buvo Nida Hallal, Janė Klimaitė ir Lina Beržinskaitė. Jaunesniųjų Liepsnelių skiltininke tapo Nijolė Pollok, o liepsnelė Kristina Petraitytė tapo jaunesniųjų skaučių kandidate.

Neringos tunto vadija sveikino visas seses už pažangą skautavime, dėkojo vienetų vadovėms už jų darbštumą ir Dvasios vadovui kun. Gedinui Kijauskui, SJ, už globą.

Lauželį pravedė s. fil. Virginija Juodišiuotė – Rubinski. Vėl skambėjo giraitėje skautiškos dainos ir svečiai gėrėjosi skaučių ir skautų greitomis paruoštu vaidinimėliu. Tradicine – Ateina naktis... užbaigta iškyla, o giraitėn vėl grįžo ramuma. Skautų draugai – meškėnai nepraleido progos stebėti lauželį bei jų giraitėn suvažiuosiu jaunatvę.

Ger.J.

DIENA GĖLININKAMS

Sekmadienį, liepos 16 d., nuo 10:00 iki 4:00 val. p.p. Clevelando Metroparkų zoologijos sode bus speciali diena gėlių mėgėjams. Seni ir jauni svečiai galės žavėtis gėlynais ("Zoo Blooms") ir specialiomis programomis.

Ger.J.

Atlanta

Import-Export Inc.

2719 West 71 street. Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:

Dainius Zalensas
LITMA I.E.

639 East 185 th Street
Cleveland Ohio 44119

Tel. (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Persiuntimas
**Air Cargo, Laivu
Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ
RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ**
Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto
komplektų

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

OHIO ERELIAI

Šį pavasarį Ohio valstijoje gamtininkai rado 29 erelių porų lizdus. Iš jų 25 lizduose buvo išperėti 36 ereliukai. Gamtosaugos įstaigos biologai dabar lanko tuos lizdus ir tikrina jaunuosius erelius. Tai nėra lengvas darbas, nes tie lizdai erelių sukrauti nuošaliose vietose ir aukštai medžiuose. Dažnai tikrintojams į erelių lizdus tenka kopti į virš 65 pėdų (arti 20 m) aukštį. Ereliai žemėje išmatuojami, pasveriami, paėmamas kraujas analizei, parazitams ir apsinuodijimams

nustatyti, ir uždedami atpažinimo žiedai. Tėvai ereliai iš viršūnių stebi tikrintojų darbą, kol šie sugrąžina jų erelius atgal į lizdus.

Ger.J.

Skaitykit ir platinkit
DIRVĄ

PARENGIMAI

1995 M.

• LIEPOS 8 d 6:00 v.v. šeštadienį L.K. DARŽELIŲ VASAROS VAKARONĖ Gwinn dvare Bratenalh
• LIEPOS 16 d.Šv. Jurgio parapijos gegužinė. Pradžią 11:30 ryto šv. Jurgio sodyboje.
• LIEPOS 23 d Pensininkų gegužinė Lietuvių namuose

• LIEPOS 30 d sekmadienį 12:00 val. LKVS "RAMOVĖ" Clevelando skyriaus LSSI Žalgirio šaulių kuopos GEGUŽINĖ BEACHLAND Parke 17815 Canterbury Rd.

• RUGPJŪČIO 13 d. DIRVOS IR VILTIES draugijos gegužinė įvyks L. ir V. Apanių sodyboje.

• RUGSEJO 30 d. Clevelando Baltų Komitetas rengia baltų bendravimo vakarą Lietuvių Namuose.

• SPALIO 7 - 8 LIETUVIŲ DIENOS rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

• SPALIO 22 d. DIRVOS 80 metų jubiliejus

• LAPKRIČIO 12 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 - 3:30 p.p.

• LAPKRIČIO 18 d. Kariuomenės Šventės minėjimas. Lietuvių Namuose.

• GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas trečią val. po pietų Dievo Motinos parapijoje

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios - Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. - 4:00 p.p.

penktadienį ----- 9:00 v.r. - 6:00 p.p.

šeštadienį ----- 9:00 v.r. - 12:00 p.p.

sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE, INC.

40-24 235TH STREET DOUGLSTON NY 11363

TEL (718) 423-6161 FAX 718-423-3979

KELIONĖS Į LIETUVĄ

Skrydis į Vilnių
iš

Balandžio 1 - gegužės 31

Birželio 1 - rugpjūčio 31

Chicago -----	\$ 655 -----	\$ 765
Cleveland -----	731 -----	927
Detroit -----	739 -----	891
Los Angeles -----	865 -----	1,017
Miami -----	725 -----	925
New York -----	630 -----	740
San Francisco -----	900 -----	1,025
Tampa -----	759 -----	911

Plius mokesčiai. Kainos turi apribojimų.
Teiraukitės dėl kainų iš kitų miestų.

1995 grupinių kelionių į Lietuvą brošiūra jau paruošta. Kreipkitės. Prisiimsime.
Grupių organizatoriams teikiamos specialios nuolaidos.

VYTIS TRAVEL

40-24 235 St.

Douglaston NY 11363

Tel. 718-423-6161; 1-800-77-VYTIS 1-800-77-89847

FAX 718-423-3979

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS - G.R.I. - state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

DIRVA

KŪRYBINGUME TAUTOS NEMIRTINGUMAS

Per Sibiro tremties vargus nedaugelis gabiųjų galėjo kurti. O ir tų, kūrusiųjų, vis mažėja. Tautos nemirtingumui per kūrybą palaikyti gimė sumanymas parengti ir išleisti knygą "Lietuviai kūrėjai - Sibiro tremtiniai". Šios idėjos įgyvendinimas priklausys nuo to, ar pavyks surasti geros valios, sumanių, energingų žmonių iniciatyvinei grupei suburti. Suprantančius šio darbo prasmę ir svarbą, labai prašome atsieliepti nurodytais adresais:

Onutė Kujelienė
Žemaičių 55 - 5,
Kaunas 3000, Lietuva.
telefonas (370-7) 206-104
arba 224-186 ir
Gražina Narkus - Kramer
4816 Park Avenue,
Bethesda, MD, 20816,
tel. (301) 320-3183.

Padėkime tiems - nepalūžusiems ir kūrusiems - išlikti.

O dabar trumpai apie save.

Esu rūbų kūrėja. Gyvenu ir dirbu Kaune. Mano darbų idėjos ir medžiagos - iš Lietuvos, motyvai ir spalvos - iš gamtos. Iš šių neišsenkančių šaltinių semiuosi jėgų ir stiprybės, įgalinančios neatitrūkti nuo savo tikrųjų šaknų, išlikti prie pastovių, nekintančių vertybių. Pastarųjų metų kūrybą sudaro kolekcijos "Rūbai - paveikslai", "Ugnė", "Eglė - žaliųjų karalienė", "Vaidilutės" ir kt. Tai ne trumpalaikė komercinė mada, bet darbai su gilesne mintimi ir idėja, tuo pačiu ir išliekamąja verte. Kai kurie iš jų apibendrintu pavadinimu "Išsaugokime motiną žemę" Washingtono nacionalinio muziejaus "Moterys mense" atrinkti ir drauge su kitų pasaulio menininkų darbais bus parodyti Pasaulinėje moterų konferencijoje Pekine. Teatralizuotą programėlę "Nuo Birutės kalno", palydimą G.Kuprevičiaus muzikos bei B.Brazdžionio ir Maironio poezijos, matė Seinų, Punsko, Varšuvos, Baltimorės, Los Angeles ir Washingtono lietuvių visuomenė.

Gimiau Lietuvoje, užaugau Sibire, tolimoje Igarkoje. Mano tėtė, 33 metų partizanas Alfonsas Atkočiūnas, žuvo 1948 metais. Jo ir kitų jaunų vyrų palaikai, suversti bendron duobėn, laukė atgimimo.

"Nei motulė, nei sesulė
Jūsų laidot negalės,

Iškankinti jauni kūnai
atvertom akim žiūrės".

Po 40-ties metų tuos kaulelius, kunigo A.Mockaus - Sibiro lagerių kalinio - ir kitų kalinių padedami, pakasėme po ažuoliniu kryžiumi su už-

giminių iš Lietuvos atvyko jaunuolis A.Jonaitis. Kai kurie tėvai pasiryžo su juo išleisti savo vaikus svajonių Lietuvon... Tarp jų buvau ir aš, pati mažiausia. Iškeliaavome. Laivu ir traukiniais. Po 30 metų mūsų grupelė ir mūsų globėjas susitikome Kaune. Visuotinė atmintis tampa istorija - joks okupantas nepajėgus ją sunaikinti.

Taip ir grįžome Lietuvon po vieną. Mamytė vėliausiai. Ilgą kelią per Lietuvą su ne-

Drabužių kolekcija "Vaidilutės"

R. Požerskio nuotr.

rašu: "Sielas atidavė Dievui, o gyvybes Tėvynei".

1948 m. gegužę apie 20,000 Aukštaitijos gyventojų, tarp kurių buvo ir mano Mama, su mumis trimis kūdikiais, atsidūrė gyvulinuose ešalonuose. Tai buvo okupantų akcija "Vesna" (pavasaris)

"Pabėgo laimė mums
tada nuo kelio,
Prasilenkė su ja anks-
tyvą, gražų rytą,
Tik klausė pakelės ber-
zeliai,

Ko liūdim mes, ko ašar-
os mums krito..."

Iš laivo "Stalinas" išlaidė, paliko ant nykaus didelės Sibiro upės Jenisiejaus kranto. Mamos begalinės meilės ir Dievo malonės dėka - išlikome. Iš tų laikų daug ką prisimenu, užaugusi galvojau "storą" knygą parašyti.

Po ilgų tremties metų į Igarką aplankyti ištremtųjų

šuliais - pėsčiomis. Gimtųjų vietų nebepažino. Iš gimtojo kaimo ir sodybos tik sulaukėjusios obelys belikę:

"Vis grįžtu, kur obelys
sodo sugrūbusiom rankom
moja,

Kur pievos dobilas rau-
donas ramunę baltąją sap-
nuoja..."

Tėvynėje jautėmės vie-
nišos, kaip pamesti daiktai. Mūsų - vargdienių - niekas nenorėjo. Glaudėmės pas svetimus.

Mano tremtis dokumen-
tuose neatsispindėjo. Gerai mokiausi. Baigusi Kauno meno mokyklą čia likau gyventi ir dirbti. Turiu sūnų ir paauglę dukrą Birutę. Mama iki mirties gyveno kaime, netoli gimtųjų vietų. Prieš metus atgulė šalia tėvelio palaikų.

Mūsų gyvenimas pras-
mingas tiek, kiek po savęs paliekame jį geresnį.

Onutė Kujelienė

DIRVOS PRENUMERATORIŲ DĖMESIUI

Pranešame, kad nuo š.m. birželio 19 d. iki liepos 1 d. DIRVA atostogaus, todėl birželio 29 ir liepos 6 d.d. laikraščio laidos neišeis. Susitiksime vėl liepos 13 d.

DIRVA

LIETUVOS VYČIŲ CENTRO VALDYBOS SUVAŽIAVIMAS

Lietuvos Vyčių Centro valdybos ir komitetų pirminkų posėdis vyko š.m. birželio 3 d., Novi, MI. Dalyvavo 20 narių iš Illinois, Maryland, Massachusetts, Michigan, New Jersey, Ohio, Pennsylvania ir Rhode Island valstijų.

Centro valdybos pirminkei Evelynai Oželienei išvykus į Lietuvą atstovauti Lietuvos Vyčių organizaciją, steigiant komitetą geresniems ryšiams ir supratimui tarp Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių tautiečių palaikyti, posėdžiui vadovavo ir jį malda pradėjo Valdybos pirminkės pirmasis pavaduotojas Tom Bruzga. 102 kuopos narys ir 82-jo seimo rengimo komiteto pirmininkas Tim Baibek kuopos vardu sveikino visus posėdžio dalyvius ir linkėjo geros ir smagios viešnagės Detroito priemiestyje. Jis apibūdino pasiruošimo seimui-suvažiavimui eigą ir pabrėžė, kad pasiruošimas vyksta labai sėkmingai. Atkreipė dėmesį, kad rugpjūčio 12 d., šeštadienį, įvyksiančiame iškilmingame pobūvyje vyks ir buvusių šv. Antano mokyklos mokinių, lankusių šią mokyklą 1931 - 1971 metais, suvažiavimas - "reunion". Jis taip pat pranešė, kad pobūvio garbės svečias George Perles (lietuvių kilmės), bus apdovanotas specialiu Vidurio Centro Rajono medaliu. Seimo užbaigimo Mišios vyks šv. Antano lietuvių bažnyčioje, kuri tuo pačiu metu švęs savo garbingą 75 metų gyvavimo jubiliejį sukaktį.

Šventėje dalyvaus Detroito arkivyskupas kardinolas Adam Maida, vyskupas Paulius Baltakis ir kiti kunigai.

Po to sekė valdybos narių ir komitetų pirmininkų pranešimai ir ateities darbo svarstymai. Vyko diskusijos dėl ruošiamo 82-jo seimo prisiekusiųjų tarėjų sąrašo.

Loretta Stukienė padarė informacinį pranešimą apie "oficialų" Vyčio ženklą ir jo istoriją. Ji pastebėjo, kad Lietuvos Vyčiai galėtų savo dokumentams išsirinkti ženklą, kuris būtų vienodas visiems - ir Centro valdybai, ir Apygardų bei Rajonų valdyboms ir atskiroms kuopoms.

Žurnalo VYTIS redaktorė Marytė Abbot pasidalino mintimis apie žurnalo ateitį. Norint, kad visi Lietuvos Vyčių organizacijos nariai turėtų gerą ir įdomų informacinį žurnalą, reikia daugiau straipsnių, nuotraukų ir istorinės medžiagos.

6:30 v.v. Ievutės ir Juozo Aukštakalnių namuose įvyko šv. Mišios. Mišias atnašavo 102 kuopos dvasios vadas kun. J.Walter Stanievich. Savo pamoksle jis sveikino visus, šį savaitgalį suvažiavusius į posėdį. Mišiose dalyvavo vietiniai vyčiai ir jų draugai.

Po Mišių vyko vaišės. 102 kuopos valdybos nariai Juozas Aukštakalnis ir Jonas Stanevičius pralinksmino dalyvius smuiku ir akordeonu, o Frank Bunikis - dainomis, kurias visi bendrai dainavo.

Regina Juškaitė

TRISDEŠIMT TREČIAS Dirvos novelės Konkursas

DVI PREMIJOS

Pirmoji - 500 dolerių

Antroji - 300 dolerių

skiriamos iš

A.A. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko Korpl Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės temą, turinį ir pobūdį patiems pasirinkti.

Laikas: Paskutinė rankraščiui įteikti data 1995 metų rugsėjo 15 d. (pašto antspaudas).

Adresas rankraščiui siųsti:

Dirva, Novelės konkursas,

P.O. Box 19191

Cleveland, Ohio 44119-0191

Konkurse kviečiami dalyvauti visi lietuviai rašytojai, gyvenant Lietuvoje, JAV ar bet kuriam kitame krašte.

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtinai privalo būti parašyti rašomąja mašinėle ir pasirašomi spapyvardžiu. Tas pats slapyvardis užrašomas ant priedamo uždaro vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tikslai laimėjusio vokelis bus atidarytas.

Nepremijuoti rankraščiai gražinami tikslai autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Jury komisija iš trijų narių sprendžia kas premijuotina paprasta balsų dauguma.